

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ines Antončič

Tetoviranje - izražanje pripadnosti ali individualnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ines Antončič

Mentor:izr. prof. dr. Peter Stanković

Tetoviranje - izražanje pripadnosti ali individualnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Tetoviranje - izražanje pripadnosti ali individualnosti

Tetoviranje je poleg prebadanja, skarifikacije, kavterizacije eden izmed načinov modifikacije človeškega telesa. Je zelo stara in razširjena praksa spreminjanja telesa, na kar nakazujejo odkrite najdbe iz 4. st. p. n. št. Funkcije in pomene tetoviranja moramo vedno razumeti v določenem kulturnem in družbenem kontekstu, v katerem se tetoviranje izvaja. Kajti ravno pomeni in funkcije tetoviranja so se skozi zgodovino močno spreminjali. V preteklosti so tradicionalne družbe preko tetovaž izražale svoje vrednote, verovanja, posameznikov status in vlogo v družbi kot tudi kolektivnost in družbeno pripadnost. Tetoviranje je bilo sestavni del obredov, ritualov. Pomeni samih tetovaž so bili nedvoumni, stalni, nespremenljivi, razumljeni za vse enako, kajti tetoviranje je bilo umeščeno v kolektivne pomene posamezne tradicionalne družbe. Z razliko od sedanjosti, kjer so se ti družbeni procesi spremenili in tako je med drugim tudi tetoviranje postalo izbira posameznika. S tem je postalo tudi večpomensko, odprto za mnoge posamezne interpretacije njihovih pomenov. V sedanjosti namreč tetovaže izražajo posameznikovo individualnost, identiteto in poudarjajo lastno zgodbo, drugačnost, originalnost in nenazadnje tudi dekorativnost in umetniškost.

Ključne besede: tetoviranje, kolektivnost, individualnost, družbe.

Tattooing- expression of affiliation or individuality

Tattooing, in addition to pricking, scarification and cauterization, is one way of the human body modification. It is a very old and widespread practice of modifying body, which revealed findings from 4.B.C. show. Tattoos functions and meanings should always be understood in a particular social and cultural context in which tattooing is performed. For just functions and meanings of tattooing have greatly changed throughout the history. In the past, traditional societies reflected their values, believes, individuals' status, role in society, as well as collectivity and social origin through tattoos. Tattooing was an integral part of the rites and rituals. Tattoos meanings themselves were unequivocal, permanent, unchanging, understood all the same, because tattooing was embedded in the collective meanings of each of the traditional society. In contrast to the present, where these social processes have changed, including tattooing which become the individual choice. This in turn also become open to many individual interpretations of their several meanings. In the present tattoos express a person's individuality, identity and emphasize its own story, diversity, originality and, ultimately, decoration and artisanship.

Keywords: tattooing, collectivity, individuality, societies.

KAZALO

1	UVOD	6
2	OPREDELITEV POJMA TETOVIRANJE	8
2.1	Definiranje izvora besede tetoviranje	9
3	ZGODOVINSKI PRIKAZ TETOVIRANJA	11
3.1	Začetki tetoviranja	11
3.2	Egipt	13
3.3	Grčija, Rim	14
3.4	Začetek krščanstva	15
3.5	Balkan.....	16
3.6	Polinezija	17
3.7	Nova Zelandija	19
3.8	Japonska	20
3.9	Indijanci, Eskimi	21
3.10	Afrika, Islam.....	22
3.11	Zahodne družbe	23
4	TETOVIRANJE KOT IZRAZ PRIPADNOSTI, KOLEKTIVIZMA V PRETEKLOSTI.....	27
4.1	Obredi in tetoviranje.....	27
4.2	Tetovaža kot simbol klanskega totema.....	29
4.3	Družbeni status in tetoviranje	30
5	TETOVIRANJE V SEDANJOSTI.....	32
5.1	Pomen tetovaž v sedanjosti	34
5.2	Tetoviranje kot umetniško izražanje	36
5.3	Tetoviranje kot način izražanja posameznikove identitete, individualnosti	37
5.4	Telo kot nosilec posameznikove identitete.....	39
6	EMPIRIČNI DEL	41
6.1	Namen raziskave	41
6.2	Raziskovalna metoda.....	41
6.3	Potek raziskave in raziskovalni vzorec.....	42
6.4	Rezultati in interpretacija raziskave	43
6.4.1	Vzroki za tetoviranje	43
6.4.2	Izbor motiva in tetoverja	45
6.4.3	Število in mesto tetovaže.....	46
6.4.4	Pomen tetovaže.....	48

6.4.5	Sklep.....	50
7	ZAKLJUČEK.....	52
8	LITERATURA.....	55

PRILOGE

PRILOGA A - intervju št. 1	58
PRILOGA B - intervju št. 2.....	61
PRILOGA C - intervju št. 3.....	64
PRILOGA Č - intervju št. 4.....	67
PRILOGA D - intervju št. 5	70
PRILOGA E - intervju št. 6.....	72
PRILOGA F - intervju št. 7.....	75

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Tetovaža na desni roki mumije izpred 2500 let, najdene v Rusiji	11
Slika 3.2: Glinena figurica (4900-4750 p. n. št.) najdena na današnjem območju Romunije..	12
Slika 3.3: Tetovaže na roki Ötziya.....	12
Slika 3.4: Tetovaža boga Besa	13
Slika 3.5: Tetovaže krščanskih simbolov na rokah žene s Hrvaške	16
Slika 3.6: Tradicionalna samoanska tetovaža - hlače.....	18
Slika 3.7: Prikaz tradicionalnega tetoviranja pri ljudstvu Dayak na Borneu	18
Slika 3.8: Maorski poglavar z značilnimi moko tetovažami	19
Slika 3.9: Tradicionalna japonska body-suit tetovaža.....	21
Slika 3.10: Tradicionalna tetovaža eskimskih žena	22
Slika 3.11: Betty Broadbent	24
Slika 3.12: Tetoviranje ameriških mornarjev	25
Slika 5.1: Najbolj tetoviran moški na svetu - Lucky Rich	35

1 UVOD

Človeško telo v osnovi posamezniku nudi nešteto možnosti izražanja preko različnih vrst modifikacij svojega telesa. Skozi zgodovino se je razvilo veliko oblik, načinov modifikacij teles, ki se nanašajo na dejavnosti, kot so poslikave telesa, prebadanje, označevanje, vstavljanja različnih vsadkov, skarifikacija (brazgotinjenje), kavterizacija (namerna povzročitev opeklin), tetoviranje. Posamezniku je preko modifikacije lastnega telesa omogočena sprememba zunanosti in oblike telesa. V sedanosti je namreč večini praksam modifikacije teles skupen ravno občutek prevzema kontrole, oblasti nad lastnim telesom, ki za posameznika predstavlja vidno obliko izražanja identitete in individualnosti.

Tetoviranje je dejavnost, način izražanja, ki pomene pripisuje, podeljuje človek. Glede na to lahko tetoviranje opredelimo kot dejavnost, ki je časovno, geografsko, kulturno in družbeno definirana z normami in vrednotami družbe, v kateri se pojavlja. Torej je izraz določene kulture, družbene skupine na določenem geografskem območju in v nekem določenem časovnem obdobju. Odkritja, ki so vezana na najdbo mumije Ötzija v Alpah, kažejo, da so tetoviranje prakticirali že pred več tisoč leti. Zgodovinski pregled tetoviranja nam odkrije veliko različnih družb, kultur na različnih geografskih lokacijah, ki so spreminjali svoja telesa s tetoviranjem.

V diplomski nalogi bom poskusila predstaviti dejavnost tetoviranja v preteklosti s primerjavo v sedanosti. Zastavljena hipoteza namreč predvideva, da je bilo tetoviranje v preteklosti predvsem izražanje kolektivne pripadnosti posameznikov skupini, klanu, plemenu, družbi, ki so ji pripadali. V sedanosti pa je fenomen tetoviranja predvsem izražanje posameznikove individualnosti, identitete, unikatnosti, drugačnosti. Tetoviranje je bilo v preteklosti izraz kolektivismu, skupinske identitete, pripadnosti neki zaključeni skupini, kulturi. V moderni dobi pa je tetoviranje postalo sredstvo za izražanje individualnosti, identitete, personalizacije. Tetoviranje ni več izraz pripadnosti, identifikacije, ampak izraz individualnosti, samopodobe, posameznikovega prepričanja, lastnosti, lastne zgodbe, biografije, posameznikove ideje ali lepotnega ideala.

Namen diplomske naloge je torej prikazati razvoj tetoviranja kot sredstva izražanja kolektivne pripadnosti v preteklosti v sredstvo izražanja posameznikove osebnosti, individualizma v sedanjosti. Diplomska naloga je sestavljena iz dveh delov. V prvem, teoretičnem delu predstavim definicije samega pojma tetoviranje, njegov izvor, zgodovinski pregled tetoviranja do sedanjosti, hkrati pa zaključim z analizo pomenov in vzrokov samega tetoviranja nekoč in danes. Pri tem delu diplomske naloge se opiram predvsem na predstavitev in analizo napisane strokovne literature, ki obravnava temo tetoviranja. Na tem mestu naj tudi omenim, da strokovne literature, ki se nanaša na temo tetoviranje, ni veliko. Z razliko od nekaterih tujih, strokovnih avtorjev, ki analizirajo fenomen tetoviranja, se pri nas še vedno malokdo, z izjemo Dimitrija Vremca, ki je leta 1992 napisal delo Tetoviranje- etnološko-kulturni oris, posveča strokovni analizi tega področja.

Drugi del diplomske naloge je praktičen del, v katerem sem uporabila kvalitativno metodo intervjujev, s katero sem želela potrditi del zastavljene hipoteze o tetoviranju v sedanjosti kot izražanju posameznikove identitete, osebnosti, individualnosti. Za lažjo analizo in interpretacijo dobljenih podatkov so mi bili v pomoč dobesedni prepisi vseh intervjujev. Pri analizi so me zanimali predvsem vzroki za samo tetoviranje, pomeni tetovaž za posameznika, ki tetovažo nosi, in posameznikove osebne, individualne osmislitve svojih tetovaž.

2 OPREDELITEV POJMA TETOVIRANJE

Tetoviranje lahko v širšem kontekstu opredelimo kot »več med seboj različnih načinov krašenja telesa, kot so vbadanje pigmenta, opeklina - kavterizacija, brazgotinjenje - skarifikacija ter barvanje telesa z različnimi pigmenti.« (Vremec 1992, 10) V ožjem kontekstu pa ga opredelimo kot »vnašanje barvila pod kožo z različnimi tehnikami, vedno pa z enakim, končnim ciljem, da se poslikava ohrani na človeškem telesu trajno.« (Vremec 1992, 10) Ožji kontekst pojmovanja tetoviranja definira kot dejanje, kjer tatuist, tetover (tisti, ki tetovira) s posebnim tetovirnim pripomočkom z natančnimi vbodi vnaša barvo oziroma pigment pod kožo posameznika, tetoviranca. Nastane rezultat tetoviranja, ki pa je tetovaža v različnih podobah, slikah, besedah, znakih, simbolih, barvna ali črno-bela, toda vedno trajna.

Tetoviranje je pojav, ki je s svojo kontroverznostjo različno vrednoten in prakticiran tako na civilizacijskem obrobju kot tudi marsikje, kjer ga ne bi pričakovali. V zavesti današnjega človeka se pojavlja zdaj kot sporno, namerno iznakažanje telesa, zdaj kot estetsko-umetniško, včasih modno početje; kot grožnja človekovi konformnosti in tudi anonimnosti ali zopet kot potrditev samoidentitete in oblasti nad lastnim telesom.
(Vremec 1992, 9)

Tetoviranje razkriva različne kulturne, družbene, zgodovinske, religiozne vzorce, zato ga lahko definiramo kot zgodovinski fenomen z različnimi funkcijami izražanja. Opredelimo ga lahko kot družbeno-kulturni fenomen, kjer posamezniki s tetoviranjem izražajo pripadnost, identifikacijo neki skupnosti ali kjer je tetoviranje povezano z izvajanjem obredov, ritualov in je sestavni del plemenske kulture. Peganova tetoviranje v moderni zahodni družbi opredeli kot estetsko, dekorativno izražanje, ki je videno kot umetniško delo ali le sledenje modnim, modernim, popularnim trendom, ki vladajo v družbi. Nadalje Peganova tetoviranje opredeli tudi kot komunikološki fenomen, kajti tetoviranci s svojimi tetovažami izražajo določena sporočila družbi, ravno tako pa so tetovirani posamezniki med seboj lahko povezani v tetoverskih skupnostih. (Pegan 2009, 8-9) Nedvomno je tetoviranje tudi religijski fenomen, kjer so v tradicionalnih družbah tetovažam in posameznikom, ki so tetovaže nosili, » pripisovali neko religijsko, magično vrednost, ki je izvirala iz kultov božanstev in demonov.« (Pegan 2009, 9) Charles Darwin je zapisal, »da ni dežele na svetu, kjer ne bi prakticirali tetoviranja ali druge vrste telesne poslikave.« (Caplan 2000, 15) Kajti tetoviranje je bilo že od nekdaj prisotno in prakticirano v različnih družbenih skupnostih

2.1 Definiranje izvora besede tetoviranje

Križova navaja, da je »beseda »tatau« polinezijskega izvora in pomeni trajno okrasitev človeškega telesa.« (Križ 2008, 21) Beseda »ta« je pomenila roko, »u« pa barvo. Inštrument, pripomoček, s katerim so izdelovali tetovaže, so imenovali »hahau«. Beseda »tata«, ki je sestavljena iz ponavljajočih zlogov »ta«, kaže na ponavljajoče fizično dejanje »roka, roka«. Že besedi »tatau in hahau« sami po sebi nakažeta sam postopek tetoviranja, vnos barve na kožo. (Križ 2008, 21) Obe besedi lahko označimo kot »dešifrirano govorico polinezijskih tradicionalnih družb, še več, njihova govorica nam zaradi slednje razčlenitve razkriva tudi, kakšno je bilo njihovo družbeno obnašanje ter uporabnost jezika.« (Križ 2008, 21)

Z besedo tetoviranje je evropski kulturni prostor seznanil angleški pomorščak, raziskovalec, kapitan James Cook. Ko je Cook potoval po tihomorskih otočjih in se srečeval s tamkajšnjimi tradicionalnimi družbami, se je prvič seznanil tudi z besedo tetoviranje. Besedo »tatau« je zapisal v svojem potopisnem dnevniku iz leta 1769, in sicer fonetično kot »tattaw«. Definicijo samega postopka tetoviranja je opisal tako: »Prebivalci Tahitija se podvržejo boleči operaciji, pri kateri jim nekdo z ostro nabrušeno kostjo ali školjko vbada črno barvo pod kožo. Nastala rana se celi nekaj dni, ko je viden končni rezultat.« (Caplan 2000, 11-12) Različni geometrični liki, črte, linije, pike in človeški ter živalski liki, podobe so predstavljali takratno tetoviranje.

V starogrški in rimski družbi so za tetoviranje uporabljali besedo »stizein«, kar je pomenilo prebosti, prebadati, pičiti in izvira iz starogrškega, rimskega časa. Za tetoviranje so uporabljali tudi izraz »stigma«, ki se je pogosteje uporabljal in se ga je oprijel slabšalni pomen. (Šolar 2004, 10)

Slovar New English dictionary besedo tetoviranje definira kot »tattoo«, kar je hkrati tudi najbolj razširjena oblika pojmovanja tetoviranja v sodobni zahodni družbi. Angleška verzija besede »tattoo« tako označuje sam postopek tetoviranja kot tudi rezultat, izdelek tetoviranja, ki je tetovaža. V slovenskem jeziku poznamo in ločujemo pojmovanje procesa dejanja - tetoviranje in rezultat dejanja, motiv, podobo, ki je definirana kot tetovaža oziroma tatu. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je tetoviranje definirano: z vnašanjem barvila v kožo z vbodi, vrezi narediti na njej neizbrisne podobe, znake. V Slovarju tujk dodatno pojasnjujejo, da gre za posebno barvilo, s katerim se ustvarjajo trajni vzorci in napisi.

Kljub temu da poznamo veliko različnih definicij besede tetoviranje, lahko odkrijemo precej skladnosti v razumevanju in pojmovanju le-tega. Tetovaža je bila vedno razumljena kot trajna poslikava, ki se na telesu posameznika, ki jo nosi, ohrani celo življenje. Mojstri tetoviranja so tetovaže nekoč izdelovali s pomočjo tetovirnih pripomočkov, instrumentov, igel, naravnih barvil, pigmenta, v sedanjosti pa s pomočjo tetovirnega, električnega strojčka in umetnih barv. Rezultat tetoviranja je tetovaža, ki je lahko črna ali barvna, motivi pa so lahko tako abstraktni kot figuralni, originalni, edinstveni ali zgolj kopije že neke obstoječe slike ali fotografije.

3 ZGODOVINSKI PRIKAZ TETOVIRANJA

Namen tega dela diplomske naloge je prikazati okvirni zgodovinski razvoj tetoviranja od tradicionalnih družb do tetoviranja v moderni družbi. Skozi ta pregled se bo teza, da je bila tetovaža po pomenu in namenu sredstvo za izražanje pripadnosti, kolektivnosti v tradicionalnih družbah, potrdila oziroma ovrgla.

3.1 Začetki tetoviranja

Kdaj in kje natančno se je tetoviranje pojavilo, je skoraj nemogoče določiti. Veliko virov govori, da naj bi se tetoviranje pojavljalo avtohtono na različnih geografskih lokacijah. Strokovnjaki menijo, da je tetoviranje prisotno že od samega začetka človeštva 10.000 let nazaj.

Na podlagi najdenih orodij, kot so statve iz žgane gline, raznih instrumentov, ki so jih uporabljali pri izdelavi tetovaž, in sledih železovega, manganovega oksida na kosteh paleolitskih okostij lahko domnevamo, da so proces tetoviranja poznali že v obdobju prazgodovine. To dokazujejo tudi odkritja kipcev v različnih predelih sveta iz leta 4500-3500 p. n. št., na katerih so dobro opazni znaki tetoviranja, ki se kažejo kot okras na prsih, okončinah, obrazu.

Slika 3.1: Tetovaža na desni roki mumije izpred 2500 let, najdene v Rusiji

Vir: Wikipedia (2013b).

Slika 3.2: Glinena figurica (4900-4750 p. n. št.) najdena na današnjem območju Romunije

Vir: Wikipedia (2013b).

Leta 1991 so v Ötztalskih Alpah na meji med Avstrijo in Italijo odkrili mumificiranega pračloveka, ki so ga poimenovali Ötzi (ledeni človek, mož iz ledenika), njegova približna starost naj bi bila 5300 let. Na njegovem telesu so bile dobro vidne in ohranjene karbonske poslikave, za katere strokovnjaki trdijo, da so posledica tetoviranja. Glede na to najdbo lahko o začetkih procesa tetoviranja govorimo bolj z gotovostjo, kar lahko podkrepimo tudi z dejstvi. Ötzijevo telo je pokrivalo 57 različnih motivov, in sicer so strokovnjaki na notranji strani levega kolena odkrili tetoviran znak križa, nad predelom ledvic šest močnejših črt in številne vzporedne črte, na predelu gležnja pa so bile vidne tudi enostavne pike. (Križ 2008, 23) Položaj tetovaž naj bi spominjal na akupunkturne točke, zato raziskovalci domnevajo, da so imele tetovaže zdravilni namen. Ötzi je torej najstarejši najden pračlovek, na katerem lahko opazimo poslikave, ki so nastale kot rezultat tetoviranja.

Slika 3.3: Tetovaže na roki Ötzi

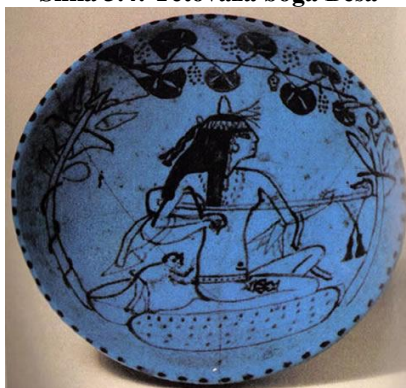

Vir: Callaway (2009).

3.2 Egipt

Egipčanske mumije so naslednji dokaz o poznavanju in praksi tetoviranja v tistem času. Že v starem Egiptu so namreč poznali in prakticirali tetoviranje, kar dokazujejo najdene mumije v Egiptu s starostjo približno 3000 let, ki imajo dele teles prekrivane z znamenji, ki dokazujejo prisotnost tetoviranja. Amunet je najstarejša najdena egipčanska mumija iz leta 2160-1994 p. n. št. z najbolj ohranjenimi motivi tetoviranja. Bila je svečenica egipčanske boginje ljubezni Hator s tetoviranimi motivi črt in pik na rokah, trebuhu in stegnih. V Egiptu so tetoviranje prakticirali pretežno moški aristokratskega sloja, ki so si telesa krasili z geometrijskimi vzorci. Ženska telesa so z razliko od moških krasile tetovirane slike z živalskimi in zaščitnimi znaki, ki so kazale na čaščenje boga in prakticiranje tetoviranja z religioznim namenom. (Cohen 2000, 30) V tistem času je bilo tetoviranje namreč močno povezano s kultom mrtvih. Najstarejši do sedaj znan konkreten motiv je podoba Besa, boga orgij in zabav, zavetnika glasbenikov in plesalk. Njegovo podobo so našli na nubijskih ženskih mumijah in staroegipčanskih poslikavah. Cohen meni, da je bil »prvotni namen zaščititi mrtvega pred demoni onstranstva, kasneje pa so to prakso prevzeli tudi živi z namenom magične zaščite pred zlom in boleznijo.« (Cohen 2000, 30) Vremec v svoji knjigi Tetoviranje – etnološko-kulturni oris zapiše, »da je takratni svet gledal na tetoviranje kot na učinkovito sredstvo povezave vidnega in nevidnega, človeškega in božjega.« (Vremec 1992, 12) Kasneje so tudi faraoni prakticirali tetoviranje, saj so si kot znak pripadnosti aristokratski družbi vtetovirali svoja imena in imena najbolj priljubljenih božanstev. Prav tako so sodni velikaši izkazali svojo pripadnost in zvestobo faraonu s tetoviranjem imen svojih vladarjev na lastna telesa. Tetovaže so postale znak prestiža, družbenega položaja in moči. (Cohen 2000, 31)

Slika 3.4: Tetovaža boga Besa

Vir: The Vanishing Tattoo (1999b).

3.3 Grčija, Rim

Arheološke najdbe vaz iz časov stare Grčije pričajo o poslikavah tetoviranih ženskih teles Tračank južne Bolgarije in Turčije iz leta 460 p. n. št.. Tračanke so imele na svojih rokah in nogah tetovirane tako preproste živalske motive kot tudi abstraktne tetovaže. Jonesova pravi, da so pogosto uprizorjene kot »nore žene«, menade, ki naj bi umorile pesnika Orfeja, tetovaže pa naj bi nastale kot znak kazni za umor ali kot poklon Orfeju. Sicer pa je bilo tetoviranje pri Tračanih po zapiskih Herodota »predvsem domena moških, ki so na ta način izražali pripadnost visokemu družbenemu statusu.« (Jones v Caplan 2000, 4)

Tetoviranje v stari Grčiji kljub vsem arheološkim, pisnim dokazom o njegovem obstoju ni bilo pogosto prakticirano. V družbi starega Rima in Grčije je tetoviranje pridobilo negativne konotacije, imenovali so ga »stigma« in je služilo predvsem kaznovanju in poniževanju. Beseda stigma izhaja iz starogrške besede stizein, ki pomeni pičiti, prebadati, prebosti. Povezano je bilo z »zaznamovanjem nižjih slojev družbe, zločinci, sužnji, vojnimi ujetniki in barbari.« (Jones v Caplan 2000, 4) Grki so se s tetoviranjem najverjetneje seznanili od Perzijcev in ga prakticirali predvsem za označevanje sužnjev in zločincev, torej kot »sredstvo za izražanje kazenskih in lastniških namenov.« (Jones v Caplan 2000, 5) Grki so oblike tetoviranja prenesli k Rimljanom, ti so tetoviranje prav tako uporabljali za označevanje sužnjev, zločincev z namenom kaznovanja in ponižanja. Sužnji so največkrat označeni z napisom davek plačan, zločinci so imeli tetovaže svojih zločinov tetovirane na čelu, le-te so ostalim ljudem pričale o zločinih, ki so jih storili. Vojakom, ki so bili bistveni del takratne družbe, so tetovirali ime in številko enote, ki ji je služil. (Jones v Caplan 2000, 5) Tetoviranje je imelo v tistem času predvsem namen degradacije in kaznovanja.

V 1. stoletju našega štetja se v takratni Transilvaniji tetoviranje uporablja glede na posedovanje fizične in magične moči, kjer se kot meni Vremec, »tetoviranje izkaže kot izražanje identitete s plemenom, pripadnosti plemenu in označevanje socialnega položaja posameznika v njem.« (Vremec 1992, 13)

3.4 Začetek krščanstva

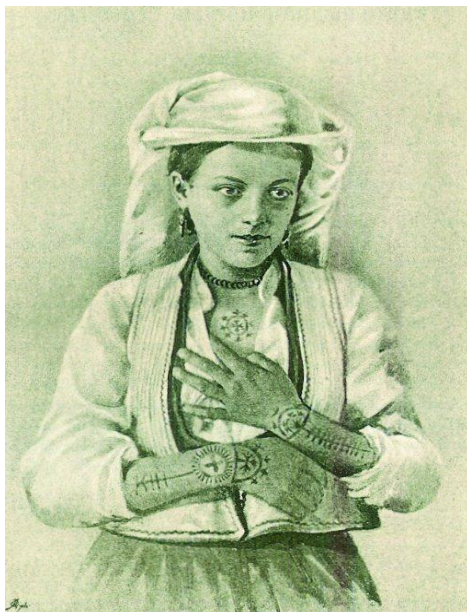
V četrti Mojzesovi knjigi Svetega pisma je zapisano: »Na svoje telo ne smeš delati nobenih ureznin ali kakršnihkoli oznak.« Od osmega do desetega stoletja je krščanska cerkev prepovedala tetoviranje zaradi spreminjanja telesa, ki je bilo ustvarjeno po božji podobi. Leta 787 je krščanska cerkev na ekumenskem koncilu v Nikeji obsodila in prepovedala tetoviranje, tako je imelo tetoviranje v krščanstvu negativne konotacije še vse naslednje tisočletje.

Toda v začetkih krščanstva so imeli člani vtetovirano veliko črko T, ki se je po vsej verjetnosti kasneje razvila v simbol križa in je bila namenjena prepoznavanju in pripadnosti posameznikov krščanstvu. Takšno prakso so nadaljevali tudi križarji, le da so črko T zamenjali z latinskim križem in si s tem zagotovili krščanski pokop, če bi umrli v tuji deželi. Do osemnajstega stoletja je bilo religiozno motivirano tetoviranje zaslužno za to, da se je v zahodni družbi tetoviranje ohranilo. Tetoviranje je cvetelo predvsem v Jeruzalemu, saj so romarji želeli ohraniti spomin na obisk Svete dežele in označiti svojo pripadnost Bogu. Križ, IHS, podobe svetnikov in ostali religiozni motivi so bili simboli, ki so krasili tetovirane romarje. (Strbad in Radej 1995, 191-192) Tako je cerkev na eni strani tetoviranje prepovedala, na drugi strani pa so prav tetovirani verniki zasluženi za neprekinjeno prakso tetoviranja v Evropi.

3.5 Balkan

Tetoviranje so poznala in prakticirala tudi balkanska ljudstva Iliri, Tračani, kjer je tetovaža predstavljala pripadnost plemstvu. Herodot (5. st. p. n. š.) je v Historiji zapisal: »Vbadanje je pri Tračanih znak plemstva, kdor pa ni tako označen, izvira iz preprostega ljudstva.« (Vremec 1992, 15) Tetoviranje je bilo namreč tudi način razlikovanja od preprostega človeka. Rimski geograf Pomponius Mela (1. st. n. št.) je za Tračane zapisal, »da si barvajo obraze in sklepe in to tem bolj glede na stopnjo ugleda, manj pa tisti neugledni; vse to storijo z znaki, ki se ne dajo oprati.« (Vremec 1992, 15) Ne samo pisni viri temveč tudi arheološke najdbe mnogoterih slik pričajo o tem, da je bilo tetoviranje med balkanskimi ljudstvi močno prisotno in razširjeno. »Glede na vrsto motivov so lahko prepoznali, razločevali skupine prebivalcev določenih naselij in pokrajin.« (Vremec 1992, 16)

Slika 3.5: Tetovaže krščanskih simbolov na rokah žene s Hrvaške

Vir: Wikipedia (2013a).

3.6 Polinezija

Tudi pri večini polinezijskih ljudstvih v Oceaniji in Tihomorskem otočju je bilo tetoviranje vseskozi močno prisotno. Tetoviranje pri tradicionalnih ljudstvih Oceanije je predstavljalo pomemben del življenja, kajti uvrščalo se je v obredno dejavnost. Vremec pravi, da so si »tetovirali namreč vse telo, in sicer glede na plemensko pripadnost, starost, spol, stan, število otrok, družbeno vlogo in status.« (Vremec 1992, 19) Sam postopek je bil zelo boleč, saj so pigment pod kožo vnašali tako, da so z majhnim lesenim kladivcem tolkli po v barvo namočenih glavničkih, grabljicah iz kosti, želvovine ali lesa. Tetoviranje je poleg izražanja pripadnosti in ostalih vlog dokazovalo tudi, da tetoviranec lahko prenaša bolečino, ki spremlja proces tetoviranja. (Vremec 1992, 19) Na nekaterih otokih so se moški tetovirali po celem telesu, kar je trajalo desetletja, tetovirali so tudi jezik in spolovila. Značilna poslikava na Samoi so bile nekakšne vtetovirane kratke hlače, na Havajih je bila posebnost tetoviranje jezika mrtveca, ki je pomenilo znak žalovanja. (Vremec 1992, 28) Na Novi Gvineji je imelo tetoviranje po mnenju Vremca »mnemonično vlogo, kjer so se ženske Neoforezov tetovirale s portreti umrlih sorodnikov ali priljubljenih predmetov, da bi se jih spominjale ob pogledu na mrtve podobe.« (Vremec 1992, 30) Prav tako pa so se člani družine ob poroki tetovirali z isto podobo, da bi na ta način obeležili novo sorodstvo. Kar ima, kot pravi Vremec, »korenine v klansko oziroma večrazredno urjenih totemističnih družbah.« (Vremec 1992, 30) Motivi, ki so krasili telesa, so predvsem geometrični, pogosto v skladu z obliko dela telesa in izhajajoči iz živalskega in rastlinskega sveta. Markeški otočani so si tetovirali celotno telo in pri premikanju telesa je poslikava oživela. Ob dviganju roke bojevnikov so njegovi krožni liki dajali vtis premikanja, prav tako so spiralasti vzorci tetovaž ženskih dlani in prstov oživeli pri kuhanju ali drugih opravilih. Tetoviranje je tukaj doseglo visok umetniški nivo, saj so nekateri moške veljali za mojstre tetoviranja, ki so potovali po otokih in po katerih je bilo veliko povpraševanje. Mojstri tetoviranja so imeli v družbi visok status, saj so ljudje tetoviranju pripisovali zdravilne učinke, magične moči in lepoto. Tetoviranje je bilo povezano z iniciacijskimi obredi in nemalokrat sta bila tetover in tetoviranec tabuizirana, saj je zanj veljala prepoved dotikanja, približevanja in izolacija. (Vremec 1992, 29) Tetoviranje je imelo vlogo identifikacije, pripadnosti glede na označevanje pripadnikov istega sorodstva, klana bodisi označevanje plemenskih vojakov, ki so se na tak način razlikovali od sovražnikov.

Slika 3.6: Tradicionalna samoanska tetovaža - hlače

Vir: Wikipeda (2013a).

Slika 3.7: Prikaz tradicionalnega tetoviranja pri ljudstvu Dayak na Borneu

Vir: Wikipedia (2013b).

3.7 Nova Zelandija

Ko je kapitan Cook s svojo ladjo Endeavour prispel na Novo Zelandijo, se je srečal z visoko razvito, tradicionalno obliko tetoviranja Maorov, ki jo še danes imenujejo moko, kajti izraza tetoviranje ne poznajo. Zapisal je, da ima vsako pleme posebej svoje različne navade, obrede, motive tetoviranja. Telesa in celoten obraz so bili prekriti s spiralnimi linijami, krogi, udolbnjenimi linijami, narejenimi z umetniško natančnostjo in potrpežljivostjo. Moko je predstavljal povezanost z družinskimi predniki in pripadnost družini.

Slika 3.8: Maorski poglavar z značilnimi moko tetovažami

Vir: Wikipedia (2013a).

H. G. Robley je pri preučevanju omenjenih tetovaž prišel do pomembnih zaključkov v povezavi moko tetovaže in družine: »Ko sem nekega dne opazoval zanimivo tetovažo na čelu domačina in ga vprašal, kaj pomeni, mi je odgovoril, da ima samo družina Coro-Coro na vsej Novi Zelandiji pravico nositi tak moko. To jo moko moje družine.« (Robley 1998, 18)

Kdor ni nosil obraznega moka je bil »identificiran kot ubogi nihče, suženj, brez družine.« (Robley 1998, 19) Moški so moko tetovaže uporabljali kot bojovníki za zastraševanje nasprotnikov v vojnah kakor tudi za dekorativne namene privlačnosti, atraktivnosti ženskam.

Kot pravi Robley, je bil »moko podoben osebni izkaznici posameznika, ki ga je nosil, kajti z njega si lahko razbral socialni in družbeni status ter avtoriteto.« (Robley 1998, 130) Ženske so kot najvišji lepotni ideal nosile modre moko tetovaže na ustnicah in bradah, prostoru med očmi in ob straneh nosu. Izdelava moko tetovaže je bil dolg in boleč proces. Z instrumentom podobnim dletom in narejenim iz lesa, kosti ali kamna so z majhnim kladivcem udarjali in nastajale so globoke ureznine v kožo. Nato so s krpo pomočeno v pigment nanesli barvo na vreznine na koži. Moko tetovaže so bile hrapave na otip in na koži so pustile ogromne brazgotine. Tetoviranje je zato včasih trajalo tudi po več mesecev, saj so morali počakati na celjenje kože, da bi lahko nadaljevali s procesom celotnega obraznega tetoviranja. (Robley 1998, 132-133) Zaradi specifičnega načina tetoviranja z urezovanjem, je moko tetovaža neizbrisljiva, ostaja za večno. Med procesom tetoviranja so bili udeleženci tabuizirani, nihče se jih ni smel dotikati, prav tako tudi sami niso smeli položiti roke na obraz ali glavo. Maori so poznali tudi običaj Mokomokai » ohranjanje pokojnikove tetovirane glave, kot spomin na mrtvega ali trofejo sovražnika.« (Robley 1998, 137) S prihodom belcev na ozemlje Nove Zelandije se je ta običaj sprevrnil v trgovanje z glavami.

3.8 Japonska

Na Japonskem so razvili umetnost tetoviranja imenovano Irezumi, korenine segajo v dobo 5000-300 pr. n. št.. Najdene vaze in glinene figure tistega časa so prikazovale tetovirane obraze in telesa. Za izdelavo tetovaž so uporabljali leseno držalo z iglami, s katerim so proizvedli zelo sofisticirane, večbarvne motive, ki so pokrivali celotno telo. Tetoviranje skozi japonsko zgodovino prepleta dva namena, in sicer kot meni Cohen, » tetoviranje kot družbeno sprejemljivo prakso in kot identifikacijo prebivalstva z dna družbene lestvice, družbene izobčence, kriminalce, prostitutke.« (Cohen 2000, 94) Kurtizane so bile tetovirane z erotičnimi motivi imenovanimi »kisho bori« in frazami na skrivnih predelih svojih teles, ki so bili vidni samo izbrancem. Družbeno sprejemljivo tetoviranje je bilo praksa, predvsem kot znak, pripadnost višjega sloja in statusa v družbi, prav tako tudi tribal tetoviranje posameznih plemen (Ainu, Ryukym), kjer so bili vzorci na tetovažah podobni vzorcem na oblekah posameznega plemena. Tetoviranje je predstavljalo in simboliziralo verska prepričanja, spolno zrelost, poroko, plemenske navade in običaje. (Cohen 2000, 94) Tetoviranje je bilo navdihnjeno z japonsko tradicionalno umetnostjo (književnost, likovna umetnost), za katero je

značilno poslikano celo telo z večbarvnimi miniaturnimi podobami, ki dajejo vtis umetnosti. Vpeljali so efekte senčenja in reliefnosti, preciznosti in natančnosti. Nekateri vzorci so postali popolnoma vidni šele, ko so jih premazali z alkoholom ali v topli kopeli. Z napenjanjem mišic in premikanjem telesa so tetovaže dajale vtis živosti, gibanja. (Cohen 2000, 96) Tukaj ima tetoviranje pretežno estetski, mitski, dekorativni namen v navezi z božanstvom, naravo in človeštvom.

Slika 3.9: Tradicionalna japonska body-suit tetovaža

Vir: Wikipedia (2013a).

3.9 Indijanci, Eskimi

Tudi med Indijanci celotne Amerike, kjer so število, velikost in motivi tetovaže označevali družbeni oziroma plemenski status, je bilo tetoviranje prisotno. Tri vertikalne in tri horizontalne črte so pomenile, da je posameznik nižjega stanu, pet črt pa višjega. (Vremec 1992, 38) Najverjetneje so Indijanci prevzeli tetoviranje od Eskimov. Eskimske ženske so si namreč z iglo šivale določene vzorce na brado, kar je »dokazovalo njihovo zrelost, socialni položaj in zakonski stan.« (Vremec 1992, 38) Pogosto so se z istim motivom označevali ljudje, ki so imeli za prednika isti totem, kar je izhajalo iz klansko totemske ureditve družbe. Tetovaže so imele tudi magično moč, saj so pripomogle pri uspešnem lovu.

Slika 3.10: Tradicionalna tetovaža eskimskih žena

Vir: Krutak (2000).

3.10 Afrika, Islam

Med afriškimi plemeni je tetoviranje po mnenju Vremca »v večini znak iniciacijskega prehoda, čaščenja človeškega telesa, zdravja, fizične moči in je kombinirano z barvanjem in skarifikacijo, brazgotinjenjem telesa.« (Vremec 1992, 40) Tetovirala so se nekatera plemena, predvsem moški na predelu prsi in bradi. Nekateri skupine Grmičarjev so ob iniciaciji novincem tetovirali posebne oznake na hrbet, včasih pa tudi lovske motive, ki so posedovali magično moč.

V islamski kulturi se je tetoviranje navezovalo na magično verovanje posameznikov in na varovanje pred različnimi boleznimi, uroki, kajti Koran tetoviranje prepoveduje, »ker je zabadanje s koničastimi predmeti v telo prepovedano.« (Vremec 1992, 40) Raziskovalec Field piše o mnogih primerih takšnega tetoviranja v Siriji, Iraku, Iranu, Saudski Arabiji, Pakistanu, kjer naj bi šlo za »varovanje pred različnimi boleznimi, okužbami, uroki.« (Vremec 1992, 40)

3.11 Zahodne družbe

Zgodovina tetoviranja se v zahodni družbi začne v 17., 18. stoletju s potovanji britanskih raziskovalcev, njihovim raziskovanjem ter odkrivanjem Polinezije in pacifiških otokov. V tem času je kapitan James Cook odkril tetoviranje med ljudstvi na Tahitiju in kasneje še ostalih pacifiških otočjih. Kultura, vrednote in prakse teh družb so se razlikovale od zahodnih kultur, tudi kar se tiče pomena tetoviranja. »Zgodovina tetoviranja na zahodu vključuje kolonializem, sprejemanje in medkulturno izmenjavo.« (DeMello 2000, 45)

Zahod se je s prakso tetoviranja seznanil skozi raziskovanja polinezijskih otokov. Na svojih odpravah so se raziskovalci tetovirali na otočjih in tako po vrnitvi domov seznanili z njimi tudi ostale. Ravno tako pa so zahodni ladjevski umetniki predstavili nove motive domačinom otokov in jih tudi tetovirali. Ne samo da so se pomorščaki vračali s tetovažami na svojih telesih, ampak so s sabo pripeljali tudi tetovirane Polinezijce, ki so jih razkazovali kot atrakcije na sejmi, v gostilnah, cirkusih. V tem času je bilo »razkazovanje tetoviranih Polinezijcev dokaz primitivnosti drugih in poudarjanje civiliziranosti Zahodnega sveta.« (DeMello 2000, 47) V tem obdobju so bile tetovaže videne kot znak primitivnosti, divjosti in vendar so se na drugi strani raziskovalci z veseljem tetovirali pri polinezijskih domačinih. Za zahodnjake je bila tetovaža metafora za drugačnost, primitivnost. Tetoviranje je bilo zaradi svojega izvora znamenje primitivnosti.

Leta 1846 je v New Yorku odprl vrata svojega studia prvi profesionalni tetover Martin Hildebrandt in leta 1891 je Samuel O'Reilly patentiral prvi električni strojček za tetoviranje, s tem je tetoviranje postalo dostopno širši družbi. V tistem času se je razvil tako imenovani ameriški stil tetoviranja: močne linije, narejene s petimi ali več iglami, močno črno senčenje, uporaba črne, rdeče in zelene barve, »badge« motivi, ki med sabo niso povezani. (DeMello 2000, 51) V ta stil tetoviranja so sodile tudi tetovaže z vojaškimi motivi, ki so izražale predvsem patriotizem, pripadnost državi. V času vojn (državlanske, korejske) je bilo tetoviranje priljubljeno predvsem pri vojakih in mornarjih, ki so želeli na viden način podkrepiti svoj patriotizem. Tetoverski studii so bili večinoma nameščeni v pristaniščih in tetoverji so bili navadni možje delavskega razreda brez kakršnega koli umetniškega znanja. »Torej je bil to čas, ko je prišlo do preobrata v razvoju tetoviranja, saj je le-to postalo cenejše, hitrejše, manj boleče in so ga za svojega sprejeli predvsem nižji družbeni razredi.« (DeMello

2000, 52) Tako tetoviranje ni bilo več privilegij bogatejših, višjih slojev družbe, ampak sprejeta, razširjena praksa nižjega sloja prebivalstva. Tetoviranje za višje sloje družbe ni bilo več zanimivo, saj jim je bilo izpod časti, da bi se tetovirali enako kot pripadniki nižjih družbenih razredov.

V zgodnjem dvajsetem stoletju so prakso razkazovanja tetoviranih ljudi domačinov pacifiškega otočja zamenjali »tetovirani zahodnjaki, ki so jih razkazovali kot čudake po sejmih, cirkusih, karnevalih in zabavišnih parkih, ki so prinašali denar v blagajne.« (DeMello 2000, 53) Postali so prave tetovirane atrakcije z natančno domišljeno zgodbo o svojih tetovažah. Eden prvih belih mož kot tetovirana atrakcija je bil John Rutherford, ki je trdil, da so ga ugrabili in tetovirali Maori. Naslednja slavna tetovirana atrakcija je bil Great Omi, znan kot človeška zebra. Njegov celoten obraz, glava in večina telesa je bila pokrita z vijugastimi črno-belimi črtami. V tem času so se pojavile tudi prve ženske tetovirane atrakcije. Betty Broadbent je bila najslavnejša tetovirana ženska vseh časov, na sebi je nosila 365 tetovaž. (DeMello 2000, 53-54) Tetoviranje je veljalo za deviantno dejanje, ki se je povezovalo z nižjim družbenim razredom in kriminalnimi dejanji.

Slika 3.11: Betty Broadbent

Vir: Pednaud (2008).

»Zlata doba tetoviranja«, kot jo imenuje DeMellova, se je razvila med obema svetovnimi vojnami, ko je postalo tetoviranje popularno. Takrat je imelo tetoviranje visoko družbeno podporo glede na vezo s patriotizmom in vojskujočimi fanti. Nacionalizem je bil prisoten pri vseh ljudeh, ki so s tetoviranjem še podkrepili in razkazovali svoje domoljubje. V tistem času so bili »vojaki in mornarji najbolj potetovirana populacija v Ameriki in so narekovali, vplivali na stil, motive, način tetoviranja.« (DeMello 2000, 62) Mornarji so se tetovirali na potovanjih in svojo zbirko tetovaž predstavljali kot ponos. Najbolj popularni motivi so bili domoljubne teme (zastave, orli, slogani), vojaški emblemi, morski motivi (morske deklice, delfini, kiti), ženske (nage ženske, hula plesalke, gejše, mornarke). (DeMello 2000, 63-64) Ni bila pomembna samo izbira tetovaže, ampak tudi to, na kateri del telesa so se tetovirali. Kajti ravno vojaki in mornarji so imeli najbolj razdelano tradicijo tetoviranja.

Vsak mornar je moral imeti tetovirano žensko na mečih svojih nog ali na prsih ali vsaj jokajočega otroka z napisom »sweat in sour«. Če prepotuješ pet tisoč milj po morju, si prislužil ptico na svojih prsih, ko si preplul deset tisoč, drugo ptico na drugi strani. Če si preplul ekvator, si dobil Neptuna na nogo in za varnost si dobil še prašička na eno stopalo in petelina na drugo stopalo, ki te bosta pazila pred utopitvijo. (Webb v DeMello 2000, 65)

Slika 3.12: Tetoviranje ameriških mornarjev

Vir: Wikipedia (2013a).

Klasičen ameriški tatu je »dobesedna tetovaža, katere pomen je prepoznaven in dobesedno razumljiv, sprejet, s katerim se strinjajo, ga odobravajo vsi člani skupnosti.« (DeMello 2000, 65)

V 60-ih letih dvajsetega stoletja se je pojavila in razvila nova oblika tetoviranja, ki je radikalno spremenila sam pomen tetoviranja. Tetoviranje je v tem obdobju predstavljalo obliko kljubovanja, upora mainstream vrednotam srednjega razreda kot tudi tradicionalni obliki tetoviranja kot obliki patriotizma in ljubezensko inspiriranim tetovažam delavskega razreda. (DeMello 2000, 67) Različna družbena gibanja, subkulture, bikerji, zaporniki, člani tolpe, hipiji, punkerji, na katere je srednji sloj gledal s strahom in gnusom, so prispevali k negativni podobi tetoviranja in tetovaže so postale »znak marginalnosti, deviantnosti in kriminala.« (DeMello 2000, 67)

4 TETOVIRANJE KOT IZRAZ PRIPADNOSTI, KOLEKTIVIZMA V PRETEKLOSTI

Skozi zgodovinski pregled se nam tetoviranje pokaže kot zelo univerzalna, razširjena praksa telesnega okraševanja, ki je kulturno, družbeno in časovno pogojeno. Tetoviranje lahko označimo kot kulturni, družbeni, simbolni fenomen, kajti tradicionalne družbe so z njim izražale svojo tradicijo, navade, običaje, vrednote in je imelo konstruktivno vlogo. Tetoviranje je bilo del religijskih obredov, predvsem pa je bilo vedno povezano s pripadnostjo in kolektivnostjo družbi, v kateri je posameznik živel. Tetoviranje je bil družbeno integralen, pomemben del življenja, ki je prinašal status in potrditev. Je pojav z mnogimi različnimi funkcijami, kot so dekorativnost, religioznost, lastništvo, status, kaznovanost. Posameznik je s tetovažo v preteklosti izražal pripadnost določeni družbeni skupini, skupnosti, bodisi kot izražanje družbenega, socialnega statusa, članstva ali skupinske identifikacije.

4.1 Obredi in tetoviranje

Tetoviranje se v tradicionalnih družbah pojavi kot sestavni del obredov. Obred se nam kaže kot kolektivna dejavnost, občutek privrženosti se tako v določeni tradicionalni družbi izraža v formaliziranem kolektivnem vedenju. »Skozi obred je bilo namreč tradicionalnim družbam omogočen vstop v sveto resničnost.« (Radcliffe-Brown v Križ 2008, 13)

Obred je namreč kolektivna dejavnost, ki označuje dejanja, ki so povezana z verovanji, religijo. Značilno za obred je, da je simbolno dejanje, ki vedno ostaja zvesto določenim pravilom in je družbeno standardiziran in ponovljiv in omogoča dosego svetega. Izvaja se po nespremenljivih pravilih in se tradicionalnim družbam kaže kot norma, pravilo. Kolektivne ideje, ki so predstavljene v obredu, so posameznikom predstavljene kot nekaj, kar je določeno od zunaj, kot nekaj, kar presega njih same in je sveto. (Križ 2008, 14) Osnovni namen tetoviranja v tradicionalnih družbah se je, kot meni Križova, »navezoval predvsem na skupinsko, kolektivno verovanje, od katerega je bila odvisna družbena zgradba.« (Križ 2008, 14) Obredna dejanja so namreč kolektivna dejanja, ki zajemajo celotno družbo. Preko njih se posameznik tradicionalne družbe zapre v sistem pravil, ki mu omogočajo, osmislijo življenje.

Križeva v svojem delu *Obredno vrednotenje tetoviranja* (2008) tetoviranje opredeli kot »del religijski obredov tradicionalnih družb.« (Križ 2008, 10) Tetoviranje kot del obredov vstopa v splošni okvir navad, pravil, saj se veže na načelo internosti, utečenosti, ponovljivosti. Smisel življenja, ki ga posameznik tradicionalne družbe prepozna v preprostih dejanjih in stvareh svojega vsakdana deli s celotnim kolektivom. »Življenje kolektivno nezavednega vstopa v prvobitne predstave in teče v simboliki obredov in religije. Zadostuje že to, da posameznik ve, da so to isto počeli že njegovi predniki, in s takšnim razmišljanjem upravičuje skoraj vse.« (Križ 2008, 61)

Tetoviranje je imelo v tradicionalnih družbah različne funkcije, in sicer: določanje družbenega položaja, določanje hierarhične družbene ureditve, dokazovanje pripadnosti in pridobitev življenjske moči, sreče. Vse te funkcije tetoviranja so se prikazale šele v luči obrednega delovanja. Kot primer lahko navedem različne prakse tetoviranja, ki so bile sestavni del iniciacijskih, žalnih obredov in obredov prehoda pri tradicionalnih družbah. Iniciacijski obredi tradicionalnih družb so najbolj razširjeni znotraj različnih religiozних družbenih struktur. So tisti obredi, ki uvajajo mlade ljudi v svet odraslosti, dekleta v žene, fante v moške, neporočene posameznike v poročene, ženske v matere. Tetoviranje, ki je sestavni del iniciacijskih obredov, ima tako vlogo ohranjanja plemenske tradicije, pravil, norm in ohranjanja plemenske kohezije. Iniciacijski obred, katerega del je tetoviranje mladih dečkov in deklic starosti dvanajst do petnajst let na Samoi, označuje zaključek nekega in začetek novega obdobja. Fante so tetovirali na področju od kolen do pasu, deklice pa na stegna ali notranjo stran kolena. Celoten obred jim predstavlja izstop iz otroškega in vstop v odraslo življenjsko obdobje. Iniciacijski obred je lahko trajal tudi več tednov, če deklice niso prenesle bolečine ob tetoviranju, so jih označili kot nesposobne za ustvarjenje družine, deček pa je bil označen kot nesposoben za bojnika. V obeh primerih jih je družba izolirala.

Tetoviranje jezika mrtvega, ki je znamenje žalovanja in je značilno za havajsko družbo, kaže na to, da je tetoviranje v funkciji žalnega obreda. Prav tako tradicionalna družba Osaga izvaja žalno tetoviranje jezika žena in hčera poglavarjev in bojnikov z namenom odvzema moči umrlim sovražnikom v onostranstvu. Egipčani so tetoviranje povezovali s kultom mrtvih, namen pa je bil umrlega zaščititi pred demoni onstranstva, vendar so to varovalno vlogo prevzeli tudi živi kot magično zaščito pred boleznijo in zlom. (Vremec 1992, 13)

Obrede prehoda, ki se izvajajo ob prehodu posameznika iz ene v drugo starostno skupino, iz ene v drugo družbeno vlogo, spremljajo prakse tetoviranja. Cilj teh obredov je omogočiti posameznikom menjavo družbenega statusa. Tetoviranje kot del obredov prehoda se kaže kot oblika simbolnega in trajnega zaznamovanja.

4.2 Tetovaža kot simbol klanskega totema

Durkheim v svoji knjigi *Elementary Forms of the Religious Life* razpravlja o tetoviranju v kontekstu analize aboriginskih totemističnih klanov. Člani teh klanov imajo na svojih telesih tetovirane simbole klanskih totemov. Durkheim trdi, »da totem in totemski simboli reprezentirajo klan sam kot kolektivno skupnost.« (Durkheim 1965, 258) S tem, ko posameznik na svojem telesu nosi simbol klanskega totema, »se identificira s svojo skupnostjo in s tem obnavlja skupno identiteto in kohezijo svojega klana.« (Durkheim 1965, 260) Posameznik z nošenjem simbola klana na svojem telesu okrepi zavedanje o svojem obstoju tako znotraj med pripadniki klana kot ostalimi in s tem pokaže zvestobo klanu. Skupnost ustvari tako željo pri samem posamezniku po izražanju pripadnosti tej skupini kot pritisk, da posameznik preko nošenja simbola totema izkaže lojalnost skupini. (Durkheim 1965, 264) Ravno telo je predmet vseh pritiskov, kajti telo je tisto, skozi katerega obstajamo za druge. Telo vpliva na odnose z ostalimi.

Tetoviranje je najbolj direkten in ekspresiven način, s katerim se potrди občestvo uma. Najboljši način dokazovanja samemu sebi in ostalim, da je nekdo član določene skupnosti, je, da si na svoje telo tetoviraš značilen simbol skupnosti, ki ji pripadaš.
(Durkheim 1965, 265)

Tetoviranje je le eden izmed načinov, skozi katerega skupnost potrjuje in utrjuje svoj obstoj. Bistvo, smisel skupnosti se vzdržuje in obnavlja skozi redne običaje, obrede, rituale kot tudi skozi kolektivne zgodbe in simbole, kot so totemi. Tetovaže torej predstavljajo te zgodbe in simbole kakor tudi samo tetoviranje, ki se izvaja kot obred oziroma ritual. Tetoviranje je namreč dogodek celotne skupnosti, saj označuje pripadnost posameznika tej skupnosti.

4.3 Družbeni status in tetoviranje

Tetoviranje ni samo simbol pripadnosti in identifikacije z določeno skupnostjo, je prav tako znak družbenega položaja in razlik v sami skupnosti. Ne samo razlika med mi – oni, ampak razlika med različnimi statusi v skupnosti, kot so otroci - odrasli, moški - ženske, ... Kot sem že omenila, se je pri spremembi statusa posameznika v skupini pogosto kot vsem viden, prepoznaven znak te spremembe ob obredih prehoda izvajalo tudi tetoviranje. Te razlike med mi - oni, razlike med statusi v skupini temeljijo na razliki sveto - profano, ki je za Durkheima bistvo, temelj vseh tradicionalnih družb. (Durkheim 1965, 348) Tetoviranje kot »sestavni del ritualov bolečine simbolizira prehod profanega v dosego svetega.« (Durkheim 1965, 349) Posamezniki dosežejo posvečen status (popolno članstvo v skupnosti) s premagovanjem lastne bolečine telesa. Prenašanje bolečine je način, kjer se posameznik nauči postavljati interese skupine nad svojimi lastnimi interesi. Da skupnost preživi, mora biti posameznik pripravljen podrediti svoje lastne interese, želje za dobro skupnosti. Skupnost pa od posameznika zahteva, da dokaže s svojim ravnanjem, da so pripravljeni to tudi narediti. (Durkheim 1965, 356) Ritualni bolečine in tetoviranje imajo pri tem bistveno, odločilno vlogo. Od posameznikov se namreč pričakuje, da se bodo odrekli svojim lastnim željam in preko ritualov bolečine dokazali kolektivno identiteto in lojalnost, pripadnost, kolektivnost svoji skupnosti.

Skozi zgodovinski pregled se je tetoviranje odkrilo kot simbolna praksa z mnogimi nameni, pomeni in funkcijami. S tetovažami so posamezniki izražali njihov status v družbi, pripadnost določeni skupini, razredu v družbi, določenemu bogu, domovini, zaznamovali so prehod določenega življenjskega obdobja. V tradicionalnih družbah se je tetoviranje izkazalo kot del religijskih obredov in s tem izraz kolektivnega dejanja, ki je vpleteno v vsa področja človekovega življenja.

V preteklosti se nam tetoviranje kaže tudi kot izražanje pripadnosti neki določeni družbeni skupini. Pripadnost posameznik izraža preko tetoviranja in s tem sprejme postavljena družbena pravila, pravila določene skupine, načina življenja, norme, običaje, vrednote. Pripadnost, ki je izražena preko tetovaže, nakazuje na dihotomijo mi - oni ter izražanje pripadnosti in skupinske identitete. Tetovaža pa je lahko bila tudi vidni znak, kazalec izključitve posameznika iz določene družbene skupine. Tetoviranje so uporabljali kot obliko

družbenega nadzora nad posamezniki, ki so bili v družbi vrednoteni kot manjvredni. Namen takšnega tetoviranja je bil jasen, in sicer ponižanje tetoviranega posameznika, trajen nenehen spomin in dokaz za kaznovano dejanje ter njegov družbeni status. Kot primer lahko navedem tetoviranje pri Grkih, ki so tetovirali predvsem zločince, sužnje, pripadnike nižjih slojev z namenom kaznovanja, ponižanja in trajnostnega označevanja.

Zgodovinski pregled je pokazal, da se razlogi, pomeni, funkcije tetoviranja spreminjajo glede na določena obdobja in določene družbene skupine, kar je odvisno tudi od kolektivnega mnenja, asociacij, ki jih tetoviranje sproža. V mnogih družbah je bilo tetoviranje nekoč povezano s pripadnostjo določeni skupinski identiteti kot izražanje elitnega družbenega statusa, pripadnosti določeni družbeni skupini. Tetovaže so delovale kot vezni člen med pripadniki družbenih skupin. Z njimi so se člani identificirali in jih uporabljali za medsebojno interakcijo v skupini. »Na Borneu je tetoviranje služilo označevanju plemenskih vojakov. Bojevnik se je na ta način razlikoval od sovražnika, torej je šlo za neke vrste identifikacijski znak.« (Vremec 1992, 31)

Etnoidentifikacijske tetovaže so uporabljali za medsebojno razlikovanje in prepoznavanje. Gre predvsem za tetovaže, ki predstavljajo embleme, znake, simbole, zastave, ki so značilni za določen razred posameznikov, družbeno skupino, pleme, skupnost, državo. Sem spadajo tudi tetovaže, ki imajo patriotski namen, kot so tetovaže vojakov in pomorcev. Tetovaže stopnje in ranga, ki so značilne za različna plemena, skupnosti, družbene razrede, pa sporočajo pripadnost določeni skupini in položaj posameznika v tej skupini. Pri Piktih je bilo tetoviranje privilegij in domena višjega plemstva, hkrati pa so se preko tetovaž razlikovali od ostalih preprostih ljudi. Tudi pri začetkih krščanstva so člani imeli vtetovirano veliko črko T, ki je kasneje verjetno predstavljala podlago za simbol križa. Posameznik je moral določene običaje, prakse, navade, vrednote določene družbene skupine spoštovati, če je želel, postati polnopraven član te skupine. Kajti ravno ta skupnost je posamezniku nudila varnost, oporo in smisel življenja. Posamezniki, ki so določeni družbeni skupini pripadali, so jo doživljali kot povezano celoto v času in prostoru. Vse navedeno tudi potrjuje moja teza, da je bilo tetoviranje v preteklosti izražanje kolektivnosti, pripadnosti posameznika družbi.

5 TETOVIRANJE V SEDANJOSTI

Namen tega dela diplomske naloge je prikazati spremembe pri tetoviranju, ki v sedanjosti težijo predvsem k individualizaciji in unikatnosti tetovaž. Sedemdeseta leta 20. stoletja lahko poimenujemo »renesansa tetoviranja« (DeMello2000, 71), saj je poleg tehnološkega napredka prišlo do družbenih, umetnostnih sprememb v obliki različnih družbenih gibanj, kot so punk, neo-primitivna gibanja, gibanja za enakopravnost žensk, ... Prav tako so v skupnost tetoviranja vstopili mladi umetniki, ki so svoje inspiracije črpali predvsem iz eksotičnih kultur Japonska, Borneo, Samoa. (DeMello 2000, 72) Pripadniki teh družbenih gibanj in umetniki tetoviranja so začeli uporabljati tetoviranje kot način za potrditev identitete, individualnosti ter svobode med posamezniki. Tetovaže so postale umetniška dela in s tem so postale zanimive tudi za srednji sloj družbe. »Tetoviranje je prestopilo meje razslojevanja družbe in postalo vseprisotna praksa.« (DeMello 2000, 74) Srednji sloj je v tetoviranju prepoznal modernost, spiritualnost, originalnost, individualnost. Glede na vpliv japonskih, polinezijskih motivov in tetovaž pa bi lahko dodali še eksotičnost in romantičnost. V tem času so se tetovirali tudi slavni, popularni zvezdniki, kot so Janis Joplin, Joan Beaz, Cher, ki so predstavljali ideale mlade generacije. »Tetoviranje ni postalo samo sprejemljivo in popularno, ampak je tudi vseprisotno in vsakdanje.« (DeMello 2000, 76) K popularizaciji tetoviranja so preko prikazovanja zaželenih modnih smernic in zvezdniških zgodb pripomogli tudi množični mediji. Pomemben dejavnik so bili tudi tetoverji z umetniško izobrazbo, kajti tetoviranje je preraslo v profesionalni poklic. Poudarek tehnoloških inovacij, ki so omogočale boljšo sterilizacijo opreme, sanitarni pogoji, izdaja prvega tetoverskega časopisa Tattoo Time 1982 in tetoverske konvencije so bili pomembni dejavniki pri popularizaciji in renesansi (preporodu) tetoviranja. (DeMello 2000, 77-78)

Predvsem sprejetje tetoviranja med srednjim slojem prebivalstva, profesionalnost tetoviranja in motivi eksotičnih kultur so pripeljali do sprememb pri pomenu, reprezentaciji tetoviranja. Sodobni tetoverji nič več ne uporabljajo standardnih že vnaprej narisanih, izdelanih motivov, ampak so njihove tetovaže ustvarjene za vsakega klienta posebej v sodelovanju z njihovimi željami. Tetovaže so postali izdelki po naročilu, vsaka zase je original, posebna, vsaka ima svojo zgodbo, ki jo pripoveduje. »Večina strank si želi tetovažo po naročilu, želijo si nekaj posebnega, individualnega, ne želijo si nekaj, kar nosi že nekdo drug.« (DeMello 2000, 92)

Naslednji pomemben premik v sedanjosti tetoviranja so mladi izobraženi tetoverji, ki prihajajo iz umetniških šol in odpirajo nepregledno množico svojih tetoverskih salonov. Nekoč je mladi tetover svoje znanje in spretnosti pridobil pri starejšem, izkušenem tetoverju, med sabo se je večina tetoverjev poznala. Sprememba od tradicionalnega tetoviranja do sedanjega modernega profesionalizma tetoviranja je prinesla s sabo tudi spremembo v samem pomenu, funkciji tetoviranja.

V osemdesetih letih 20. stoletja so se pojavili novi tetoverji (predvsem srednjega sloja), tetoverske revije, organizacije, ki so poudarjale nov vidik tetoviranja, in sicer umetniško, sofisticirano, profesionalizirano stran tetoviranja, tetoviranje, ki je poudarjalo osebno izraznost posameznika. Sodobna tetoverska skupnost je preko množičnih medijev, tetoverskih revij, oddaj, konvencij, dogodkov predstavilo tetoviranje kot nov, moderen, zaželen, sprejet, zanimiv trend. Tetoviranje ni bilo več predstavljeno kot deviantno dejanje mornarjev, uliških tolpa, zapornikov, subkultur, ampak je postalo sprejemljivo obnašanje mainstreama. Tetovaža ni več »dejanje trenutne odločitve, ampak dobro premišljen osebni projekt, ima visoko profesionalno, umetniško vrednost« (DeMello 2000, 93) in ni samo preris že vnaprej izdelanih skic, motivov. »Tetoviranje je postalo del kulturnega kapitala srednjega sloja.« (Bourdieu v DeMello 2000, 101)

Zgodbe, ki jih sporočajo javnosti spoštovani, uveljavljeni tetovirani predstavniki srednjega sloja družbe, so vedno pozitivne, vsaka tetovaža vedno nosi in govori zgodbo o osebnem pomenu tetovaže, ki je del posameznikovega življenja.

Tetovaža je mnogo več kot samo slika na koži: njenega pomena ne moremo razumeti brez vedenja o zgodovini in mitologiji ljudi, ki tetovaže imajo. Tetovaža je resnična poetska kreacija, ki je vedno nekaj več, kot samo to, kar vidi oko. (Vale in Juno v Demello 2000, 10)

Ali kot pravi DeMellova, »tetovaže so namenjene posameznikom, ki so originalni in ne posameznikom brez kreativnosti, ki si želijo prekopirati sliko iz revije na svoje telo.« (DeMello 2000, 106) Diskurz, ki definira sodobno tetoviranje, je utemeljen na kreativnosti, samoekspresivnosti, individualnosti, pomenskosti posameznika. Poudarja sprejete, zelene vrednote mainstreama in umešča tetoviranje v profesionalizem, umetniško obliko izražanja ter poudarja zgodovinske in kulturne korenine sodobnega tetoviranja.

5.1 Pomen tetovaž v sedanjosti

Popularizacija tetoviranja pri srednjem sloju družbe je s sabo prinesla tudi spremembo pomena in funkcije tetoviranja. Ustvarila je svoje razumevanje tetoviranja, temelječe na družbenih gibanjih sedemdesetih in osemdesetih. New Age, ženska gibanja, ekologija, gibanja za samopomoč so po mnenju Margo Demello prispevale, da je tetoviranje postalo del življenja, vrednot srednjega sloja in omogočilo, da je pridobilo nov, drugačen pomen. Moč in pomen tetoviranja so prispevale tudi zgodbe, pripovedovanje o samih tetovažah in izkušnjah z njimi, ki jih DeMellova poimenuje »Tattoo narratives« (DeMello 2000, 137), zgodbe tetovaž.

Tetoviranje se je začelo povezovati z novonastalimi pojmi »samoaktualizacije, samozaznavanja, samosprejetja, družbene in osebne preobrazbe, ekološke zavesti in duševne rasti.« (DeMello 2000, 143) Tetoviranje je videno kot »pot do ozaveščanje in transformacija samega sebe, torej v terapevtske in duševne namene.« (DeMello 2000, 144) Na tetoviranje lahko gledamo kot na eno izmed tehnik samoizboljševanja, samopreobrazbe, skupaj s tehnikami za zdravo prehrano, skrbjo za zdravo, vitko telo, delavnicami za samopomoč, torej tetovaže kot možnost za preobrazbo. Navežem se lahko tudi na Christopher Laschovo teorijo o terapevtski senzibilnosti, kot jo sam poimenuje, »ki zajema naraščajoč interes, skrb posameznika za svoje mentalno zdravje in fizičen izgled kot tudi moč, voljo, ki je pripisana vsakemu posamezniku posebej pri samem doseganju zastavljenega cilja.« (Lasch v DeMello 2000, 144) Prenekateri moderni tetoverji nase gledajo kot na terapevte, ki pomagajo posameznikom do izpolnjevanja njihovih zadanih ciljev samoizboljševanja, samoanalize. Tetoverji se predstavljajo kot guruji, ki z oblikovanjem originalnih motivov tetovaž za vsakega posameznika posebej dosežejo povezanost z notranjim stanjem zavesti, duševnim bistvom posameznika. (DeMello 2000, 145) Danes so tetovaže sredstvo za izražanje posameznikovih osebnih in čustvenih stanj na svoje telo. Tetovaža na nek način poveže, zedini telo in duha, je način, s katerim izrazimo svobodo, poudarimo svojo enkratnost, kreativnost in samorealizacijo. To se kaže prvič kot tetoviranje osebnopomenskih motivov na svoje telo in drugič skozi interpretacijo teh motivov znotraj terapevtskega okvirja.

New Age, ženska gibanja, moška gibanja, ekologija in ostala novodobna gibanja so poskrbela za nov simbol in diskurziven model tetoviranja kot sredstvo za doseg samodefiniranja, samoizražanja, individualnosti, poudarjanja narcisoidnosti in popolnega osredotočenja samega nase. Kot pravi DeMellova, »tetovaža je praksa, ki transformira zunanost telesa, kožo, vendar

je interpretirana kot reprezentacija posameznikove notranjosti.« (DeMello 2000, 150) Ravno skozi te interpretacije (zgodbe) posamezniki osmišljajo pomene svojih tetovaž, ki tvorijo osnove za posameznikovo osebno razumevanje svoje tetovaže. Te zgodbe govorijo o sami tetovaži, njenem pomenu, samem vzroku in se nanašajo na spremembe v posameznikovem življenju, ki so se pojavile po samem tetoviranju. Zgodbe so konstruirane ne samo z vidika same tetovaže, ampak tudi njene osmislitve, pomenskosti in nenazadnje tudi utemeljitve in upravičevanja. (DeMello 2000, 160) Tetovaže so tako povezane z nekim duševnim, notranjim stanjem posameznika in nosijo globok emocionalen pomen. Motivi samih tetovaž so izbrani tako, da odražajo posameznikov jaz in »govorijo« o osebi, ki jih nosi.

Za posameznika je postala pomembna enkratnost in originalnost motiva. Motivi so dobro preiščeni in izbrani, prav tako je pomembno umetniško znanje samega tetoverja, ki na telo prenese unikatno, edinstveno tetovažo. Vsaka tetovaža posebej je edinstvena, unikatna, posebna in izraža nekaj osebnega o osebi, ki jo nosi. Je izraz tega, kar posameznik je, posameznikove osebne identitete, je eden izmed načinov izražanja posameznikove individualnosti. Tudi če na tetovaže gledamo kot na mainstream trend, modni okras telesa, ne moremo spregledati njenih individualno konstruiranih pomenov, polnih osebnega pomena in osebnih zgodb. »Sodobna kultura zahteva ne le osebno izpovednost, ampak poudarjeno, morda celo pretirano notranjo pripovednost. In kaj bi sploh lahko bilo bolj pretirano od tetovaže?« (Strbad in Radej 1995, 202) Sodobno tetoviranje postaja vse bolj posebljeno, vezano na okus in želje posameznika, ki se s svojo tetovažo razlikuje od ostalih v družbi. Pomemben postane prenos iz posameznikove notranjosti v zunanjo manifestacijo.

Slika 5.1: Najbolj tetoviran moški na svetu - Lucky Rich

Vir: EzineMark (2010).

5.2 Tetoviranje kot umetniško izražanje

Ne smemo pa pozabiti tudi na umetniško, estetsko razsežnost tetoviranja, ki je v sedanjosti močno prisotna. Namen in razlogi tetoviranja so okrasitev telesa, povečanje privlačnosti telesa, izražanje čustev in mišljenja, zabeleženje pomembnih dogodkov, ščitenje. Moda, trendi, potrošništvo so v sedanjosti tetoviranje predstavili zgolj kot okraševanje telesa z eno samo funkcijo, funkcijo estetskosti in umetniškega izražanja.

Tetoviranje danes zajema zelo raznolike vzorce, motive, estetske ravni. Na eni strani spada med najbolj sporne oblike okraševanja človekovega telesa in umetniškega izražanja sploh, na drugi pa je med najbolj izpovednimi modernejšimi oblikami umetniškega, oblikovalskega in modnega izražanja. (Strbad in Radej 1995, 190)

Tetoviranje je torej ena izmed oblik posameznikovega estetskega izražanja. Po teoriji Strbadove in Radeja to velja celo takrat, ko »je prvoten namen tetoviranja zaščita, ritual, zastraševanje ali prestiž.« (Strbad in Radej 1995, 190) Težnja po estetski, umetniški ustvarjalnosti je splošna lastnost družb v vseh geografskih in časovnih razsežnostih. Zato se tudi tetoviranje le redko omejuje zgolj na strogo funkcionalnost (mističnost, iniciacija, obred, ...), ampak poudarja tudi estetsko razsežnost. Kljub tržni naravnosti, trendovstvu in popularnosti sodobnega tetoviranja je mogoče opaziti, da posamezniki dajejo prednost umetniški razsežnosti tetoviranja. Tetovaže so postale sofisticirane, abstraktne tako v podobi kot sami tehniki, zato jih lahko uvrščamo med umetniška dela. (Strbad in Radej 1995, 200) »Če so v preteklosti pri tetoviranju prevladovali funkcionalni nameni (zdravstveni, verski, socialni, spolni), se sodobno tetoviranje osvobaja vseh namenov in postaja domena lepega, estetskega.« (Strbad in Radej 1995, 199) Prvotni nameni tetoviranja so bili funkcionalistični, tetoviranje naj bi zadovoljilo seksualne, statusne, zdravstvene, kolektivne namene, ne pa zgolj estetskih namenov in potreb. V sedanjosti pa je poudarjen estetski pomen in nefunkcionalistična raba tetoviranja. »Tetoviranje je prehodilo pot od funkcionalizma k dekorativnosti in estetskosti.« (Strbad in Radej 1995, 200)

Za posameznika je raznovrstnost, različnost, unikatnost, edinstvenost v sedanjosti bistvenega pomena. Preko tetovaže se posameznik reprezentira kot individuum z enkratno, od drugih različno identiteto. Sodobna kultura zahteva vzpostavitev svoje lastne podobe in osebne prezentacije vezane na okus, želje posameznika. Vse pomembnejši postaja individualen,

lasten okus posameznika. Tetovaža lahko deluje kot posameznikov drugi jaz. Poudarjanje čutnosti pred razumom spreminja tudi načine izražanja in sporazumevanja. »Komunikacija postane drugačna zaradi bolj osebnih nagibov za sporazumevanje in zaradi povečane potrebe po notranjem pogovoru in izražanju.« (Strbad in Radej 1995, 203)

Tetoviranje se v sodobnosti kaže kot umetniški način izražanja, kjer se prepletajo objekt in subjekt, telesno in zunanje z notranjim, osebnim.

5.3 Tetoviranje kot način izražanja posameznikove identitete, individualnosti

V sodobnem svetu so si posamezniki med seboj čedalje bolj podobni, čedalje bolj enaki drug drugemu glede na zunanji izgled ali pa glede na želje, interese. Raznolikost se zmanjšuje, hkrati pa se povečuje težnja po originalnosti, unikatnosti, individualnosti. Kot sem že omenila, je bilo tetoviranje ves čas prisotno, toda v zadnjem času je vse več posameznikov, ki si svoja telesa krasijo, spreminjajo s tetovažami. Posamezniki se dandanes ne odločajo za tetovaže zaradi plemenske pripadnosti določeni skupnosti ali ritualov, obredov, ki so povezani z religijskimi praksami ali novimi spiritualnimi gibanji. Dejstvo je tudi, da tetoviranje v sodobni družbi ne velja več za nekaj deviantnega, negativnega, kajti glede na vse razpoložljive vire in informacije je sodobna družba postala bolj odprta in dovzetna tudi za prakse tetoviranja. Vendar je do spremembe pri tetoviranju prišlo tudi predvsem zaradi spremembe družbe kot take in samega odnosa posameznik - družba. V današnji množični družbi postajajo posamezniki kljub neskončnim možnostim in izbiram vsi podobni, povprečni, mainstream. Po mojem mnenju posameznik s pomočjo tetovaže želi izstopiti iz enakosti in na ta način izraziti svojo osebnost, identiteto, bistvo, unikatnost, ki se skriva v njem samem. Na ta način izstopi iz množice in pove svojo zgodbo, osmisli svoj obstoj, svoje življenje. Ne glede na to, kakšni so motivi tetovaž (simbolni, osebni, družbeni, estetski), ima tetovaža za posameznika nek poseben, osebni pomen. Ko se posameznik tetovira, postane tetovaža del njega, del njegovega telesa. S tetovažo posameznik izraža svoje vrednote, ideale, identiteto, mišljenja, vrednote, svoj pogled na svet, glede na odnose z drugimi posamezniki v družbi.

Vplivi modernizacije, globalizacije, pluralizacije v moderni družbi so pripeljali do vse večje sekularizacije družbe, »odčaranja sveta« do posameznikov, ki niso verni in so se odmaknili od religioznih doktrin. Religija je včasih osmišljala svet posameznika, mu narekovala doktrino, vsakdanje življenje, s sekularizacijo pa je posameznik izgubil svoj smisel, smoter, bistvo vsega, kar počne. V tradicionalnih družbah je imela religija za posameznika velik pomen, saj je osmišljala življenje posameznika. Religija je vodila posameznikov vsakdan, podajala določen pogled na svet, življenje, ga vodila, nagrajevala, kaznovala, usmerjala. Posameznik je živel v svetu, kjer mu je religija nudila varno zavetje, osmislitev življenja, sveta, za dosego višjega, svetega.

V kolikor je bil pri tradicionalnih družbah bistven kolektivizem, je v sodobni družbi bistvenega pomena individualnost. Durkheim razvije tezo, da »v modernih družbah ne častimo več kolektivno, temveč individualno, totem skupine je postal posameznik in temeljna vrednota individualizem.« (Durkheim 1965, 325) Kolektivna identiteta tradicionalnih družb se je odmaknila individualni identiteti moderne družbe. Na »kult posameznika« kot ga poimenuje Durkheim, se posamezniki v družbi fokusirajo in hkrati se od njih zahteva, da izrazijo svojo zvestobo skozi »delo na svojem telesu«. Telo postane pomemben element pri izkazovanju in čaščenju individualnosti. (Durkheim 1965, 331)

Posameznik s tetoviranjem v sedanjosti na nek način osmisli svoje bistvo, izrazi »sebe« nasproti ostalim, enakosti. Tudi DeMellova na tetovaže gleda kot na »sredstvo za izražanje posameznikove identitete, ki izražajo posameznikov odnos do družbe in do njih samih, na način, ki je viden vsem. Tetovaže so namenjene temu, da jih ostali vidijo in berejo.« (DeMello 2000, 137) Tetovaže kot izražanje identitete niso le zasebna izražanja, ampak izražajo potrebo, da jih tudi ostali berejo na določen način.

Bryan Turner v svojem delu *The Possibility of Primitiveness* poudari različen, nasprotujoč si družbeni okvir telesnih modifikacij v tradicionalnih in postmodernih družbah. Trdi namreč, da tradicionalne družbe s svojo, kot jo imenuje »thick and hot« (trdno) vzajemnostjo, solidarnostjo proizvajajo obligatorne telesne modifikacije, ki so zapisane, vključene v ritualih, kar vodi k stabilnosti »naše« skupine nasproti »drugim«. Današnje postmoderne družbe pa v nasprotju prakticirajo »thin and cool« (šibko) vzajemnost, solidarnost, ki temelji na prostovoljnem članstvu, zato so potemtakem tudi telesne modifikacije izbirne, dekorativne, osebne, narcisoidne. (Turner v Featherstone 2000, 5)

Ker posameznik s tetovažami izraža svoje osebne zgodbe in jim pripisuje osebne pomene, njihova interpretacija pa je lahko popolnoma drugačna od interpretacij drugih, lahko trdim, da je tetovaža način izražanja posameznikove identitete in individualnosti.

5.4 Telo kot nosilec posameznikove identitete

Ko govorimo o tetoviranju v sedanosti, je vsekakor potrebno poudariti tudi današnji odnos družbe do telesa samega. Množična potrošnja, pluralizacija, globalizacija, mediji posameznika prepričujejo k »člaščenju« svojega lastnega telesa, sebe samega, preko unikatnosti, edinstvenosti, lepote. Tetovaža opravlja funkcijo »člaščenja«, idealiziranja lastnega telesa. Posamezniki iščejo smisel življenja, samega sebe, svojo identiteto skozi preoblikovanje svojega telesa. Del posameznikove identitete je tudi telo, ki je sporočilo drugim ljudem, s tem ko je nenehno »postavljeno na ogled«. (Južnič v Križ 2008, 26) Telo postane posameznikov »projekt«, kajti zelo pomembno je, kako telo izgleda in posledično, kaj z njim sporočamo ostalim. »Telo je temeljna in najbolj vidna identiteta. Skozi telo »se vidimo« in hkrati nas »vidijo« drugi.« (Južnič v Križ 2008, 26)

S tetoviranjem, ki je eden od načinov spreminjanja telesa, se predstavljamo drugim in hkrati upravljamo s samoidentiteto. V sedanji družbi se od posameznika pričakuje, da s svojim telesom nekaj naredi, ga preoblikuje, okraši, tetovira, prebada. »Posameznik se skozi svoje tetovaže izraža in spreminja svojo kožo v družbenooglasno desko normativnega ustvarjanja.« (Atkinson v Pegan 2009, 41) Družba posameznikom daje predstavo, da je posameznikovo telo izraz, nosilec identitete, individualnosti, zadovoljstva in samoizražanja.

Modifikacije telesa so poznale vse družbe, le njihov pomen se je iz preteklosti v sedanost spremenil. Giddens na tetoviranje v tradicionalnih družbah gleda kot na eno »izmed oblik telesne modifikacije, ki so vpete in sestavni del skupnih ritualov z določeno vlogo ali funkcijo, na primer obredov prehoda.« (Giddens 1992, 60) V modernih družbah se je vloga in pomen telesnih modifikacij in s tem tetoviranja spremenil. »Detradicionalizacija« je odstranila tradicionalne izvore statusa, identitete, usmeritve. »Telesnost« v modernih družbah odigra

ključno vlogo, kajti hkrati je bistvo, kdo mi smo, in hkrati je telo potrebno oblikovati, da se sklada s posameznikovo identiteto, ker »skozi telo kažemo svojo identiteto tako samim sebi kot ostalim.« (Giddens 1992, 61) Naš zunanji videz je način simboličnega prikaza, način, kako navzven prikažeš samoidentiteto. Telo je postalo fenomen izbire in različnih možnosti.

Telo je postalo vizualen nosilec samoidentitete in je integrirano v »life-style« odločitve, ki jih posameznik sprejema. Telo ne more biti več samo sprejeto, oboževano glede na tradicionalne obrede; telo je namreč postalo ključni del refleksivnega projekta samoidentitete. (Giddens 1992, 31)

6 EMPIRIČNI DEL

6.1 Namen raziskave

V empiričnem delu diplomske naloge želim z analizo in interpretacijo pridobljenih podatkov preveriti postavljeno hipotezo, in sicer da je v sedanosti tetoviranje sredstvo za izražanje posameznikove individualnosti. Skozi teoretični del sem prikazala, da je bilo tetoviranje v preteklosti predvsem sredstvo izražanja kolektivnosti, pripadnosti. Zanima me torej, če v sedanosti posamezniki gledajo na svoje tetovaže kot na izraz svoje individualnosti. Zanima me tudi, kakšne pomene posamezniki pripisujejo svojim tetovažam. Ali so to tetovaže, ki imajo zgolj osebni, intimen pomen za posameznika, ki to tetovažo nosi? Za samo preverbo hipoteze so pomembna tudi raziskovalna vprašanja, ki se nanašajo na posameznikove razloge za tetoviranje kot tudi same namene tetoviranja.

6.2 Raziskovalna metoda

Za empirični del diplomske naloge sem izbrala kvalitativno metodo raziskovanja, in sicer polstrukturiran intervju. Za to metodo sem se odločila, ker mi omogoča bolj poglobljen vpogled v izbrane enote raziskave kot ostale metode raziskovanja, na primer ankete. Polstrukturiran intervju mi omogoča tudi odkrivanje posameznikovega videnja kot tudi vrednotenja tetoviranja.

Ker je to odprt tip intervjuja, vprašanec lahko prosto odgovarja, pripoveduje o temi, hkrati pa vpraševalcu omogoča dodatno razlago in pojasnitev pri posameznih vprašanjih. Vprašani tako ni omejen z že vnaprej podanimi odgovori. Prednost te metode je tudi ta, da omogoča vprašanemu prosto govoriti pri delu intervjuja, ki mu sam pripisuje velik pomen. Pomemben je tudi neposredni stik vpraševalca in vprašanega, saj lahko takoj ugotovimo nejasnosti in prilagodimo intervju vsakemu posamezniku posebej. Intervjuji so izvedeni v vsakdanjem okolju vprašanca, kar prispeva k sproščenosti pogovora. Nadaljnja prednost je samo snemanje intervjujev, kar omogoči natančen zapis celotnega pogovora. Sam zapis pogovora omogoča preverljivost in kasnejšo analizo raziskave. (Mesec 1998, 79-80)

6.3 Potek raziskave in raziskovalni vzorec

Preden sem začela s samo izvedbo intervjujev, sem določila temeljna vprašanja, na katera so odgovorili vprašani in ki so bila bistvena za kasnejšo analizo in potrditev same hipoteze.

V raziskavi je sodelovalo sedem posameznikov, in sicer štiri ženske in trije moški. Štirje sodelujoči posamezniki so bili stari med dvajset in trideset let, trije pa med trideset in štirideset let. Štirje posamezniki imajo dokončano srednješolsko izobrazbo, dva od njih sta študenta, trije pa imajo dokončano visokošolsko izobrazbo. Vsi sodelujoči so tetovirani, eden izmed njih je tudi tetover.

Vsem sodelujočim sem vnaprej razložila namen intervjuja in zagotovila njihovo anonimnost, saj so se na ta način lažje sprostili in neobremenjeno odgovarjali na vprašanja. Vse intervjuje sem tudi posnela in naredila prepise. Pri zapisovanju sem uporabila njihove začetnice imena in starost. Sam zapis intervjujev je napisan tako, kot so sodelujoči govorili, torej dobesedno. Pri zapisovanju nisem ničesar spreminjala, dosledno sem zapisala vse in tako, kot so se izrazili sami. Samo branje transkriptov je zato na nekaterih delih težje, kajti zapisani so vsi slengovski, narečni izrazi, prav tako pa tudi smeh in ostala pogovorna mašila.

Vsi intervjuji so bili narejeni v vsakdanjem okolju vprašancev, kajti tako so se posamezniki počutili bolj sproščeno. Pet intervjujev je potekalo pri posameznikih doma, dva v tetoverskem salonu. Temeljna vprašanja so bila podobna za vse vprašane, vendar je pri vsakem intervjuju opaziti prilagajanje toku misli vprašanega, oziroma pogovor je sledil temam, za katere je sam vprašani menil, da so bistvene za razumevanje njegovega pogleda na tetoviranje. V povprečju je dolžina intervjuja trajala dvajset minut, v celoti pa sto štirideset minut, prepis intervjujev obsega devetnajst strani.

6.4 Rezultati in interpretacija raziskave

Preden bom predstavila same rezultate raziskave, bi rada omenila, da rezultati niso reprezentativni za neko določeno skupino, kajti raziskovalna skupina je številčno omejena, tako da ni zajeto neko povprečje. Raziskava torej ne ponuja rezultatov, ki bi bili splošni, saj se osredotoča na mikro temo in zajema številčno omejeno skupino ljudi.

6.4.1 Vzroki za tetoviranje

Pri vseh vprašanih so me zanimali razlogi za samo tetoviranje, zakaj se je posameznik odločil za tetovažo. Pri dveh vprašanih je bil glavni razlog za tetovažo estetski izgled same tetovaže. Na tetovažo gledajo kot na umetnino, kajti pomemben vzrok, da se je posameznik odločil za tetovažo, je njen estetski, umetniški izgled.

A. - Vzrok je bil v bistvu najbolj, estetski, v bistvu mi je blo tatu lepo videt na nekom drugem.

F. - Moji vzroki za tatuje so samo zato, ker je to zabavno. Jst nimam nobenga, k bi neki pomenu. Sem zato, ker mi je to lepo, pa ne rab met nobenga pomena. Ja seveda, pa da je unikat, ne. Original tako, umetniško mora izgledat absolutno.

Trend in modernost sta bila naslednja vzroka za tetovaže, ki sta jih navedla dva od vprašanih.

M. - ... je bil to skupek vsega, potovanje in moderno se je blo tetovirat, ni bla sm ta želja po tatuju. Zame je blo to takrat kul.

N. - V tistem času, ko sem se tetovirala, sem hodila z enim fantom in eeeee igrali smo v glasbeni skupini in eeeee takrat je blo pač moderno ...

Eden od vzrokov za tetovažo pa je tudi zaznamovanje določenega življenjskega obdobja posameznika.

S. - Moji vzroki so bili eeee, ne vem, določeno obdobje v življenju, ki so me tud zaznamovala in potem sem tud želela na nek način to ohrant. Neka obdobja mojga življenja, ki sem jih hotla zapisat tud na svoje telo.

A. - ... potem pa, tko bom rekla, sem kar nekaj časa zbirala pogum. Potem pa je prišlo eno tako obdobje življenjsko, kjer sem bla tud bolj drzna in se mi zdi, da ta odločitev spada v to obdobje, e hehehe, tako da.

Način življenja, lasten, edinstven pogled na svet pa je bistven razlog, ki ga navaja M. - *Zaradi tega, ker je to moje življenje in ga živim tko k men paše in ne tako kot mi ga diktira družba. Jst sem človek, ki se ne ozira na mnenje drugih. ... s tem pokažeš svoje prepričanje v zvezi z nekimi protokoli družbe. Ne da bi hotu bit upornik eeee al pa kaj tazga al pa s tem komu kaj škodt, pač živim svoje življenje, tku k mi paše in tku tud delam.* Tudi N. je mišljenja, da je bil njen razlog za tetovažo *izražanje samosvojesti.*

Poleg že naštetih vzrokov, ki so jih vprašani navedli kot najpomembnejše, pa so našteli še nekatere ostale vzroke kot na primer: K. - ... *V bistvu je blo to skejtanje pa ta scena, s katero sem se začel ukvarjat. Pa v bistvu drug razlog je bla pa muska. Ne vem, ful so me navdušl memberji teh bendov, k so ful vsi potetovirani.*

N. - ... *Fant je pač predlagal, da bi se midva oba dala tetovirat in taku bi nekaj simboličnega naredla, pač se povezala in men je blo to všeč.*

Vremec (1992) je razloge za tetoviranje razdelil v tri osnovne skupine, in sicer estetske, socialne in magično-religiozne. V prvo skupino razlogov spadajo posamezniki, ki s tetoviranjem želijo polepšati svoje telo, ga okrasiti, narediti privlačnejšega. Sem lahko prištejemo tudi posameznike, ki na tetoviranje gledajo kot na trend, popularno, modno prakso. V to skupino spadajo tudi posamezniki, ki na tetoviranje gledajo kot umetnost, izražanje estetskosti. V drugo skupino razlogov, ki imajo socialno-ideološke temelje spadajo tetovaže, ki zaznamujejo predvsem kolektivne prakse neke določene družbene skupine. Kot razloge lahko naštejemo ritualno, iniciacijsko, obredno tetoviranje, katere poglavitna funkcija je razlikovanje po statusu, družbenih razredih in zaznamovanju za skupnost pomembnih dogodkov kakor tudi izražanje pripadnosti, članstva določeni skupnosti. Tretjo skupino razlogov tvorijo tetovaže, kateri razlogi temeljijo na magičnosti - religioznosti. V to skupino Vremec uvršča predvsem tetovaže tradicionalnih ljudstev, ki izvirajo iz verovanja v nadnaravno moč tetovaže, simbol spomina na mrtve, znamenje razpoznavanja v onostranstvu. (Vremec 1992, 50-51)

Iz danih odgovorov lahko vidim, da so bili vzroki za tetoviranje pri posameznikih zelo različni. Vsi vprašani so se za tetoviranje odločili samostojno, prostovoljno in vsi so kljub različnim razlogom za svoje tetovaže poudarili svojstveno, estetsko okrasitev svojega telesa. Nihče od vprašanih ni za razlog navedel pripadnost neki določeni skupini ali sprejetja pravil, norm, vrednot, načina življenja določene skupnosti, kar je bil poglavitni vzrok tetoviranja pri tradicionalnih družbah. Ravno nasprotno lahko interpretiram njihove razloge kot samosvojo, individualno odločitev posameznika, ki s tetovažo skuša izstopati, hoče biti drugačen in se na nek način simbolično ločiti od ostalih.

6.4.2 Izbor motiva in tetoverja

Tudi sam izbor motivov, dolgotrajno premišljanje o samem motivu, pregledovanje foto materiala, ki je na voljo na spletu, poizvedovanje o delu in tetovažah izbranega tetoverja kažejo na dobro premišljen osebni projekt posameznika. Informiranost, želja po kakovosti, estetskosti, unikatnosti motiva tetovaže kaže na to, da je tetovaža danes izraz posameznikove želje po izkazovanju enkratnosti, lastne identitete in zapis posamezniku edinstvene zgodbe na svojo kožo.

A. - ... jst sm mela v glavi pač podobo, a ne, hmmmmm in potem sm šla mau na internet pogledat, če obstaja ne vem kakšna druga varianta al pa podobna, kot sem jo imela v glavi, dejansko je bla ena podobna zadeva, ampak sem jst spet po svoje si čist nardila.

Kasneje o samem izboru tetoverja doda:

A. - Izbrala sm si ga tko, da sem se najprej pozanimala, kje to sploh izvajajo v kraju samem, kjer živim ... Me je predvsem to prepričalo, da je vredno, da dela dobre tatuje, ... jst sm bol iskala to. kater dobro naredi.

Tudi S. na vprašanje o samem izboru motiva in tetoverja poudari:

S. - To ni bla trenutna odločitev in ne na pamet kr nekaj. O samem motivu, kako naj zgleda, sem velik časa posvetila. Določene motive sem zato tud sama oblikovala, da res izražajo mene. Za druge pa sem dobila ideje tud nekje v revijah in internetu. Ampak sm osnovo ne in

idejo. Sm pol sama kaj dodala al pa spremenila. Nism sm prekopirala, k to nism jst, ta tatu pol ni narjen sm zame. Hotla sm met originaln tatu, da je sm moj.

Vsi vprašani so poudarili pomembnost originalnosti, unikatnosti svoje tetovaže. Razlogi za unikatnost so bili pri vseh vprašanih podobni, in sicer izražanje, pripoved svoje lastne zgodbe, lažje poistovetenje s tetovažo, če je le-ta narejena za točno določenega posameznika. Tudi glede izbora tetoverja so vsi vprašani povedali, da so se že vnaprej pozanimali glede kakovosti izdelave tetovaž, si pregledali tetoverjevo delo, se z njim pogovorili o samem izboru motiva, ki ga je tetover potem zrisal samo za njih. Dva od vprašanih sta pred lastnim tetoviranjem opazovala izbranega tetoverja pri tetoviranju drugih. Tudi vprašani tetover D. sam poudari pomembnost, da se posameznik pred samim tetoviranjem pozanima o delu tetoverja, ki si ga je izbral.

D. - Si mel možnost, prilko se pozanimat, kam greš, zdej pa, če ti ni to važn, če ti je vseen, če si zanikrn, je to tvoja stvar, zame si bedak ... Jst pričakujem. k stranka k men pride, se prej pozanima, pa pogleda moje izdelke, če jim je ta način dela in stil všeč, sploh ne rabmo velik debatirat. Zdej večina prnesejo neko skico, ki jo je treba poštimat, zrihtat, da bo neka lepa zadeva prišla ven in da bo izvedljiva.

6.4.3 Število in mesto tetovaže

Analiza rezultatov intervjujev glede izbora motiva tetovaže, števila tetovaž in kje se tetovaže na telesu nahajajo, kaže na posameznikov osebni pogled, kje na telesu in kakšna tetovaža mu najboljše pristaja. Motive, mesta tetovaž in število tetovaž so vprašani izbrali glede na lastno interpretacijo lepega, estetskega. Tudi če so motivi na izgled podobni, še ne pomeni, da nosijo tudi isti pomen.

A. - ima eno tetovažo - (sonce) na križu, ta predel telesa si je izbrala zato, da tetovaža ni na vidnem delu telesa, kajti namen tetovaže zanjo ni kazanje in izpostavljanje svoje tetovaže drugim, ampak je tetovaža namenjena njej sami.

A. - Jst ne nosim takih kratkih majc, da bi se tetovaža vidla in sploh nimam namena pritegnt poglede drugih nase z mojo tetovažo ... to je čist moja stvar, narjena čist zame.

Tudi S., ki ima tri tetovaže, si je izbrala predele telesa (zadaj na vratu, gleženj, ledveni predel), ki niso vidni, predele telesa, ki jih lahko zakriješ in s tem tetovaže ostajajo namenjene njej sami. M. B. ima tetovirano Majevisko sonce na zadnjem delu vratu. Ta predel telesa je izbrala zato, da tetovažo lahko zakrije in je prav tako kot pri A. in S. namenjena njej sami, tetovažo si je naredila zase in ne da bi jo razkazovala drugim.

M. B. - ... je na takem mestu, da pa tko in tko pozabš sploh, da ga imaš. Nimam tatuja zato, da bi se nekaj ven metala, kao, lejte me vsi, jst mam tatu. Je na takem delu telesa, da jo lahko zakriješ. In je sm tvoja na primer in sm ti veš, da je tam in zakaj, kaj teb pomen. Saj drugi ne rabjo sploh vedet, da jo imaš. Ne rabm se razkazovat zdaj z mojimi tatujem, saj sem si ga zase dala delat, ne za kogar kol družga. Je samo moja zadeva in nobenga več.

N. si je za svojo tetovažo (konj Pegas) ravno tako izbrala predel telesa, in sicer križ, ki ni izpostavljen pogledu drugim. Preden se je odločila za predel telesa, ki si ga je tetovirala, se je posvetovala s svojim tetoverjem o trendih, običajnih mestih za tetovaže pri ženskah in bolečini glede na predel telesa. Nazadnje se je ne glede na tetoverjeve nasvete odločila za križ, saj je po njenem osebnem mnenju to predel telesa, kjer je tetovaža najlepša in privlačnejša. Prav tako pa doda tudi, da je to predel telesa, ki ga ne razkazuje ostalim ljudem, tako da je tetovaža namenjena njej sami, je na mestu, ki tudi njej sami ni takoj opazno in večino časa sploh pozabi, da tetovažo ima, kajti na tetovažo gleda kot na del sebe.

M. N. in K. imata za razliko od deklet vsak po več tetovaž na svojem telesu. M. N. ima v celoti potetovirano levo in desno roko, tetovažo na desni strani prsnega koša, tetovažo, ki pokriva celoten ledveni del telesa, tetovažo na desni nogi in na spolovilu. Izbor motivov je bil odvisen od življenjske zgodbe, ki jo je želel na simbolen način zapisati na svoje telo. Všeč so mu velike, celovite tetovaže, ki nosijo svojstven pomen in pripovedujejo lastno zgodbo, zato je tudi sam izbral velike, kompleksne tetovaže, ki pokrivajo precejšen del telesa. Za tetovažo na spolnem udu se je odločil zato, ker je s tem hotel biti nekaj posebnega, edinstvenega, drugačnega od ostalih. Tudi K. ima na svojem telesu veliko tetovaž, in sicer tetovirani ima obe roki in prsni koš. Njegove tetovaže so barvne, kajti barvne tetovaže so mu bolj všeč kot enobarvne, prav tako pa je mnenja, da so večje, kompleksnejše tetovaže lepše. Tako kot M. N. je mišljenja, da so velike, kompleksnejše tetovaže lepše, bolj estetske in da prikazujejo neko celotno podobo, ki je med sabo povezana.

M. N. – *Hmmm, takole bom povedal. Vsak je svoboden ne, vsak lahko s svojim telesom dela, kr če. Recmo men osebno je tko hecn, k vidm koga, recimo, k ma deset majhnih tetovaž na sebi razmetanih, kot da bi padale nekje tam po travniku ne, men osebno to ni všeč. Men so všeč take velike, celovite tetovaže, ki nekaj v seb skrivajo, neko zgodbo in take tud sam mam.*

K. - *Men so ful všeč zarad barv, k pridejo te žive barve ven, pa motivi sami so mi hudi, k se jih da full lepo skup skombinirat v eno celoto. Všeč mi je tko, k je res vidna ena celota. Pa lepi so, rad jih pokažem.*

Tetover D. pri svojih strankah opaža, da so pri ženskah najbolj zaželeni predeli za tetoviranje križ, lopatice in meča, pri moških pa roke. Glede motivov so najpogostejše kitajske črke in metuljčki, obenem pa dodaja, da je osemdeset odstotkov tetovaž, ki jih sam naredi, unikatnih. Sam ima štiri tetovaže, pod lahtjo ima tetoviranega prašiča, na zadnjici podpis žene, osat in črko na nogi. Osat in črko na nogi si je tetoviral sam, da je na lastnem telesu občutil, kako sam proces tetoviranja poteka. Motive je izbral, ker so mu bili všeč, hkrati pa poudari, da so njegove tetovaže zgolj zabava in nimajo nobenega pomena.

Vsi vprašani so se glede mesta tetovaže, izbora motiva odločili glede na osebno, predstavo lepega, estetskega. Vsi so s svojimi tetovažami zelo zadovoljni in so jim všeč, lepe. Rezultati analize torej kažejo na to, da je danes izbor predela telesa, motivov posameznikova individualna odločitev glede na lastno interpretacijo lepega.

6.4.4 Pomen tetovaže

Prav tako kažejo rezultati analize pomena tetovaž pri posameznikih. K. in D. na svoje tetovaže gledata kot samo na okras svojega telesa in jim ne pripisujeta globljega pomena. Ostali vprašani svojim tetovažam pripisujejo osebni, lastni pomen, saj tetovaže simbolizirajo posameznikove edinstvene zgodbe. Šele skozi osebno interpretacijo tetoviranega posameznika se nam razkrijejo pomeni tetovaž. Tudi če so motivi posameznih tetovaž podobni, ne moremo enoznačno razbrati pomena same tetovaže, kajti pomen tetovaže se nam razkrije skozi individualno interpretacijo tetovaže, ki jo tetovirani posameznik razkrije skozi pripoved njemu lastne, osebne zgodbe. Enoznačno sklepanje o pomenih posameznega motiva tetovaže

tako ni več mogoče. Tudi motivom, ki v družbi veljajo za konvencionalne, standardizirane simbole (na primer vrtnica - simbol ljubezni, lev - simbol moči), ne moremo enoznačno pripisovati pomena, sklepati o njihovih pomenih. Vsak posameznik svojo tetovažo razlaga in razume različno glede na lastna občutja, misli, prepričanja, zgodovino in osebne cilje.

A. - na svoj tatu - sonce gleda kot *na simbol življenja, ene take svetlobe, neke umirjenosti, simbol, ki ji je full blizu*. Tetovaža pa ji pomeni življenjsko, pozitivno energijo in spomin na določeno življenjsko obdobje v preteklosti, osebno prelomnico. Na tetovažo gleda kot na simbol, ki označuje *konec nekega in začetek novega obdobja*.

M. B. tetovaža Majevisko sonce pomeni spomin na potovanje v Mehiko in neko posebno energijo.

A. - *Zato, ker sebe lahko povežem s tem mojim soncem. Sem topla oseba in enkratna. Da sem topla oseba, tako bi se tudi opisala.*

M. B. - *Moj tatu je to, kar sem, izraža mene, hehe, sem en tak sonček. Energičen sonček, hehehe.*

Tudi S. gleda na svoje tetovaže kot na simbole, ki izražajo njeno edinstveno zgodbo. Napis pikapolonica v francoskem jeziku je spomin na prijateljico, glasbene slušalke predstavljajo del življenja, ki je povezan z glasbo. Tetovaže izražajo njo samo kot osebo in so del nje same. Tetovažam skozi svojo osebnost in življenjske dogodke pripisuje pomen, ki so njej lastni, edinstveni.

S. – *Ja, sigurno izražajo mene kot osebo in vse dogodke povezane s tem. In sem ponosna na to, kar sem dosegla in so del mene. Nimajo povezave z drugimi, sam men to pomenjo, ja, sigurno izražajo mojo posebnost, enkratnost.*

N. svoji tetovaži - konj Pegas - pripisuje pomen, ki je povezan z družinsko tradicijo vzreje konjev in ji hkrati simbolizira čarobnost, pravljичnost. Pomen tetovaže se razkrije skozi zgodbo družinske tradicije in je njej edinstven, kajti nihče od ostalih članov družine nima nobene tetovaže. Tudi M. N. svojim tetovažam pripisuje pomen, ki govorijo edinstveno zgodbo njegove družine. Na levi roki ima tetovažo treh vrtnic, trnovo pot, ki se zaključuje s

tetovažo mikrofona z angelskimi krili. Na hrbtu ima tetoviranih pet lobanj, ki mu simbolizirajo družino in jim ne pripisuje pomena smrti. Tetovaže mu predstavljajo spoštovanje do preminulih družinskih članov, hkrati pa simbolizirajo življenjsko filozofijo.

M. N. - *Jst mislm, da ma vsaka tetovaža v seb neko simboliko in osebn pomen za vsazga posameznika. Zdaj moje tetovaže, kot sem že prej povedau, predstavljajo moje življenje. Zdaj, kdor mene ne pozna, bi težko razumu, kaj sem s tetovažami hotu povedat. Marsikdo me sprašuje, uuu, kakšn si, zakaj maš to in pol k jim to razložim, pol pa zastopjo to zgodbo.*

6.4.5 Sklep

Skozi analizo rezultatov intervjujev lahko potrdim, da vprašani na svoje tetovaže gledajo kot na izražanje svoje edinstvenosti, individualnosti, posebnosti in interpretacijo lastne zgodbe. Nihče od vprašanih na svoje tetovaže ne gleda kot na izražanje pripadnosti ali kolektivnosti. Tudi K., ki samega sebe uvršča med pripadnike skejtarske subkulture, poudari, da njegove tetovaže nikakor niso nastale, da bi z njimi hotel izraziti neko pripadnost tej subkulturi. Po njegovem mnenju je namreč odločitev za tetovažo individualna odločitev vsakega posameznika posebej. Na vprašanje o tem, ali imajo vsi pripadniki skejtarske subkulture podobne tetovaže, odgovori:

K. - *Ne, ne, hehehe to pa res ne, itak da ne. To je pač od usazga posameznika posebej odvisn, kakor komu paše. Nismo vsi stetovirani, mamu pa isti life style. Smo pripadniki ene subkulture, sm ne pa da bi si dali tatu, da bi pripadali.*

Tetover D. na vprašanje o tetovažah, ki izražajo neko pripadnost, odgovori, da je od vseh strank v njegovi karieri le nekaj pripadnikov skinheadov, ki so si tetovirali pripadnostne tetovaže.

Vsi vprašani so s svojimi tetovažami zadovoljni in jih ne želijo spreminjati. Nihče tudi ne obžaluje, da se je tetoviral. N. in M. B. se v prihodnosti nimata namena več tetovirati, S. in A. o tem še razmišljata, vendar sta obe poudarili, da le v primeru, če se jima bo pripetila neka

posebna, edinstvena življenjska zgodba. K. in M. N. se nameravata zagotovo še tetovirati, kajti oba sta še vedno v procesu dokončanja, izpopolnitve svojih kompleksnih tetovaž.

Skozi analizo rezultatov intervjujev se je teza, da je danes tetoviranje sredstvo za izražanje posameznikove osebnosti, edinstvenosti, individualnosti, potrdila.

7 ZAKLJUČEK

Tetoviranje je eden od mnogih načinov telesnih modifikacij in je najverjetneje najstarejša in najbolj razširjena praksa spreminjanja telesa od vseh. Na to nakazujejo odkrite najdbe iz 4. st. p. n. št. v Evropi in 2000 p. n. št. v Egiptu. Na tetoviranje lahko gledamo kot na univerzalen fenomen z mnogimi funkcijami, pomeni, ki so se skozi zgodovino močno spreminjali od religijske, magične, kaznovalne, lastniške, izražanja družbenega statusa, pripadnosti do izražanja posameznikove individualnosti, sebstva, lastne zgodbe, biografije, drugačnosti, originalnosti in nenazadnje dekorativnosti. Prakse tetoviranja odražajo in hkrati podpirajo ideje celotnega družbenega in kulturnega sistema, v katerem se izvajajo, zato moramo tudi pomene in funkcije tetoviranja vedno razumeti v specifičnem družbenem, kulturnem kontekstu. Tetoviranje je seveda tudi komunikološki fenomen, ki se prepleta s simboličnimi funkcijami.

Večina posameznikov v sedanosti na svoje tetovaže gleda kot na konstrukcijo vidne samoidentitete skozi telo, nekaj, kar se zdi kot močna zaveza samemu sebi. Anthony Giddens pozno moderno družbo označi kot razrešeno vseh tradicionalnih sistemov pomenov in družbenega reda in zato so posamezniki prisiljeni biti vključeni v refleksivno razmišljanje o svojem življenju in njegovem pomenu. V tem kontekstu je postala samoidentiteta preiščena, preudarjena, kajti ni določena avtomatsko glede na družbeni položaj posameznika. Posamezniki so postali odgovorni za lastna telesa, ki so postala vse bolj individualizirana.

Danes so ljudje veliko bolj obremenjeni s svojimi telesi, še posebej s prezentacijo svojega telesa, poudarjajočim stilom, izgledom. Potrošniška kultura ne da samo vzpodbuja, temveč tudi pričakuje od posameznika nenehno spremembo posameznikovega telesa in njegovih prezentacij. Telo je postalo nosilec užitka in samoizražanja.

Tetoviranje v tradicionalnih družbah je bilo trajno, kolektivno in obligatorno, bilo je namreč umeščeno v kolektivne pomene skupne kulture, tako da so bili tudi sami pomeni posameznih tetovaž nedvoumni in razumljeni za vse enako. Posamezne, edinstvene interpretacije pomenov tetovaž niso bile možne, kot je to pri tetovažah v sodobnih družbah. Tetovaže so namreč spremenile svoj pomen, namen, bistvo, kakor se je spremenila tudi narava in pomen

družbenega življenja v sedanjosti proti tradicionalnim družbam. Na to nakazujejo tudi Bryan S. Turnerjeve ugotovitve:

Tetovaže so postale vsakdanji vidik sodobne kulture, kjer prispevajo kulturni kapital telesu. Tradicionalne družbe so bile definirane z obstojem družbene solidarnosti, skupnosti, skupno kulturo in sistemom ritualov ter prevlado kolektivnosti nad individualnostjo. Moderne družbe pa so urbane, industrialne, individualistične in dinamične kakor tudi njihova sekularna, individualistična kultura. (Turner v Featherstone 2000, 42)

Tradicionalno tetoviranje lahko razumemo znotraj družbenih procesov, kajti tetovaže so bile izraz, pokazatelj posameznikovega družbenega statusa skozi različne rituale. Sam pomen tetovaž je bil potemtakem stalen, nespremenljiv, saj je bilo tetoviranje vpeto v družbene procese. V sodobnih družbah pa so se ti družbeni procesi spremenili, tetovaže nič več ne definirajo družbenega statusa, ampak so postale dane na individualno izbiro posameznika in s tem tudi večpomenske in odprte za nešteto interpretacij njihovih pomenov. Tako lahko na sodobne tetovaže gledamo le kot na individualne znake, simbole posameznika, ki tetovažam pomene tudi podeli.

Nekateri posamezniki na svoje tetovaže gledajo zgolj kot na modne dodatke ali v dekorativnem smislu, vendar hkrati poudarjajo njihovo drugačnost, originalnost, posebnost. Drugi na svoje tetovaže gledajo kot na dobro premišljen projekt, ki od posameznika zahteva globok premislek. Tetovaže namreč izražajo njih same, njihovo identiteto. Iz pogovorov z intervjuvanci je razvidno, da je za večino že sama odločitev za tetoviranje, izbor motiva tetovaže, tetoverja, ki bo tetovažo naredil, dobro razdelan projekt, ki od posameznika zahteva veliko samoangažiranosti in samoanalize. Njihove tetovaže so izraz njihove osebnosti, identitete, jaza, izraz osebnih interesov ali lastnih, edinstvenih biografij, zgodb. Prav zato pa so vse tetovaže delane po njihovem naročilu, originalne in z namenom, da jih ne nosi nihče drug. Nekateri od vprašanih so celo poudarili, da so tetovaže namenjene le njim samim in ne z namenom, da bi jih kazali drugim. Za njih je tetovaža popolnoma zasebna, osebna in je namenjena samo posamezniku, ki tetovažo nosi.

Pri sodobnem tetoviranju je opaziti močan poudarek na individualizmu, z razliko od tetoviranja pri tradicionalnih družbah, kjer opazimo prisotnost kolektivnosti. Na to nakazujejo tudi odgovori intervjuvancev, saj večina poudarja, da so njihove tetovaže izraz osebne identitete, individualnosti, drugačnosti, unikatnosti. Zdi se, da se skozi tetoviranje izraža posameznikova individualnost, pripoved lastne zgodbe in reprezentacija lastnega telesa. Ravno individualizem kot značilna lastnost, entiteta sodobne družbe proti kolektivizmu, ki je prevladal v tradicionalnih družbah, je lahko predstavljen kot temeljna razlika med sodobnim tetoviranjem in tetoviranjem v tradicionalnih družbah.

8 LITERATURA

- Callaway, Ewen. 2009. *World's oldest tattoos were made of soot*. Dostopno prek: <http://www.newscientist.com/article/dn17469-worlds-oldest-tattoos-were-made-of-soot.html> (13. februar 2013).
- Caplan, Jane. 2000. *Written on the Body: The Tattoo in European and American History*. London: Reaktion Books Ltd.
- Cohen, Tony. 2000. *The Tattoo*. Sydney: Outback.
- DeMello, Margo. 2000. *Bodies of inscription: A cultural history of modern tattoo community*. Durham&London: Duke University Press.
- Durkheim, Emile. 1965. *The Elementary Forms of the Religious Life*. New York: The Free Press.
- EzineMark. 2010: *World's Most Tattooed Person*. Dostopno prek: <http://society.ezinemark.com/worlds-most-tattooed-person-77364e483aa5.html> (13. februar 2013).
- Featherstone, Mike. 2000. Introduction. V *Body Modification*, ur. Mike Featherstone, 1–15. London: Sage in association with Theory, Culture&Society.
- Fisher, Jill A. 2002: *Tattooing the Body, Marking Culture*. Dostopno prek: http://www.jillfisher.net/papers/body_and_society.pdf (13. februar 2013).
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age*. Stanford: Stanford University Press.
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU – Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2013. *Tetovirati*. Dostopno prek: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=tetovirati&hs=1 (13. marec 2013).
- Klesse, Christian. 2000. Modern Primitivism: Non-Mainstream Body Modification. V *Body Modification*, ur. Mike Featherstone, 15–39. London: Sage in association with Theory, Culture&Society.
- Križ, Blanka. 2008. *Obredno vrednotenje tetoviranja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Krutak, Lars. 2000. *Tattoos of the hunter-gatherers of the Arctic*. Dostopno prek: <http://www.larskrutak.com/articles/Arctic/index.html> (13. februar 2013).
- Kuwahara, Makiko. 2005. *Tattoo: an anthropology*. Oxford: Berg.

- Lasch, Christopher. 1979. *The Culture of Narcissism: American life in an age of diminishing expectations*. New York: W.W.Norton & Co. Warner Books.
- Leksikon Cankarjeve založbe. 1988. *Tetoviranje*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Mesec, Blaž. 1997. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo Ljubljana.
- Oksanen, Atte in Jussi, Turtiainen. 2005. *A Life Told in Ink: Tattoo Narratives and the Problem of the Self in Late Modern Society*. Dostopno prek: http://www.researchgate.net/A_Life_Told_in_Ink.pdf (13. februar 2013).
- Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. 2000. *Tattoo*. Oxford: Oxford University Press.
- Pednaud, J.Tithonus. 2008. *Betty Broadbent-tattooed beauty*. Dostopno prek: <http://thehumanmarvels.com/148/betty-broadbent-tattooed-beauty/tattoos> (13. februar 2013).
- Pegan, Polona. 2009. *Tetoviranje - individualna izbira posameznika*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Polhemus, Ted. 2004. *Hot Bodies, cool styles: new techniques in self-adornment*. London: Thames&Hudson.
- Pritchard, Stephen. 2000: *Essence, Identity, Signature: Tattoos and cultural Property*. Dostopno prek: <http://users.ipfw.edu/tankel/Syllabi/Spring2004/com%20507/tattoos.pdf> (13. februar 2013).
- Robley, H.G.. 1998. *Moko: The Art And History of Maory Tattooing*. Middlesex: Senate.
- Schiffmacher, Henk. 2001. *Tattoos*. Koln: Taschen.
- Strbad, Tanja in Bojan, Radej. 1995. Tetoviranje: lepota z navdihom svobode. *Časopis za kritiko znanosti* 23 (174): 185–204.
- Sweetman, Paul. 2000. Anchoring the (Postmodern) Self- Body Modification, Fashion and Identity. V *Body Modification*, ur.Mike Featherstone, 51–77. London: Sage in association with Theory, Culture&Society.
- Šolar, Petra. 2004. *Izraznost telesa s tetoviranjem*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- The Tattoo Temple Studio. 2006. *History of tattooing*. Dostopno prek: http://www.tattootemple.hk/history_of_tattooing (13. februar 2013).

- The Vanishing Tattoo. 1999a. *Tattoo History - History of Tattoos and Tattooing Worldwide*. Dostopno prek: http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/history.html (13. februar 2013).
- – – – 1999b. *Tattoos in History, tattoo museum, Life of Early Egyptians*. Dostopno prek: http://www.vanishingtattoo.com/tattoo_museum/egyptian_tattoos.html (13. februar 2013).
- Turner, Bryan S.. 2000. The Possibility of Primitiveness: Towards a Sociology of Body Marks in Cool Societies. V *Body Modification*, ur. Mike Featherstone, 39–51. London: Sage in association with Theory, Culture & Society.
- Veliki slovar tujk. 2006. *Tetovirati, tetovaža*. Tržič: Učila International.
- Vremec, Dimitrij. 1992. *Tetoviranje - etnološko-kulturni oris*. Nova Gorica: samozaložba.
- Wikipedia. 2013a. *Tattoo*. Dostopno prek: <http://en.wikipedia.org/wiki/Tattoo> (13. februar 2013).
- – – – 2013b. *History of Tattooing*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_tattooing (13. februar 2013).
- Wohlrab, Silke in Jutta, Stahl in Peter M., Kappeler. 2006: *Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced*. Dostopno prek: http://www.sociodep.hku.hk/bbf/BBF%20Readings%20W12/W12%20Modifying_the_Body.pdf (13. februar 2013).

PRILOGE

PRILOGA A - intervju št. 1

A., 29 let

1. KAJ TE JE PRIPELJALO DO TEGA, DA SI SE TETOVIRALA, KAKŠEN JE BIL VZROK?

Vzrok je bil v bistvu najbolj estetski, v bistvu mi je blo tatu lepo videt na nekom drugem, ampak na sebi pa si nisem te zadeve predstavljala, a ne. Potem pa tku, bom rekla, sem kr nekaj časa zbirala pogum. Potem pa je prišlo eno tako obdobje življenjsko, kjer sem bla tud bol drzna in se mi zdi, da ta odločitev spada v to obdobje, hehehe, tako, da.

2. SE PRAVI, DA SI PREJ VELIKO ČASA PREMIŠLJALA, PREDEN SI SE ODLOČILA ZA SAMO TETOVIRANJE?

Ja, ja, to ni bla trenutna odločitev, je blu nekaj časa že, hmhhh, mau je blu tud tko iz finančnega vidika se nism mogla kr tku odločit, ampak potem, ko pa sm vse to že premlela in ko sm se zavedala, da se te zadeve ne da kr tku čez nuč odstrani, ammmm, da je to večno takorekoč, čeprav baje po nekih metodah se da tud to odstranit, sm jst sm mela to v glavi, da te to enostavno zaznamuje, ahmmm in takoj sem že vedla, kaj a ne.

3. SE PRAVI, DA ZA MOTIV SI ŽE TOČNO VEDLA, KAJ BI RADA?

Ja takoj sm vedla, jst sm mela v glavi pač podobo, a ne, hmhm in potem sm šla mau na internet pogledat, če obstaja, ne vem, kakšna druga varijanta al pa podobna, kot sem jo jst mela v glavi, dejansko je bla ena podobna zadeva, ampak sem jst spet po svoje si čist nardila.

4. SI NISI SM ZBRALA NA NETU NEKEGA MOTIVA IN SI GA DALA TETOVIRAT, AMPAK SI SI MOTIV OBLIKOVALA PO SVOJI ZAMISLI?

Ja skupaj s tetoverjem sva potem oblikovala moj tatu.

5. KAJ TI JE BLO POMEMBNO PRI SAMI IZBIRI TETOVERJA, KAKO SI GA IZBRALA?

Izbrala sm si ga tko, da sm se najprej pozanimala, kje to sploh izvajajo v kraju samem kjer živim, potem sm v bistvu ni blu velik neke izbire, a ne, ahhh za tega gospoda, za katerega sm slišala, me je predvsem to prepričalo, da je vredu, da dela dobre tatuje in ker je relativno ugoden. Ahmmm, drgač pa tku bom iskrena, nism ravno razmišlala o tem al je to sterilno al ne, takrat mi tu ni blu taku pomembno in bi verjetn to pač pol me morilo in bi se pol ukvarjala s temi rečmi, tu se je men zdelo že tku čist samoumevno. Jst sm bol iskala to, kater dobro nardi, pa kater je znan in kater je priljubljen v bistvu.

6. KOLIKO TATUJEV PA IMAŠ IN KJE NA TELESU?

Enega na križu.

7. ZAKAJ RAVNO NA KRIŽU?

Glede na sam motiv, se mi zdi, da najbolj paše na križ, ne, ker je sonce. Ne vem, nekak na drugih delih pa, verjetn ga tud sama ne bi hotla imet na takih delih, da bi ga skoz gledala. Tud ne bi ga kazala pa izpostavljala, tud ne s tem namenom, da bi kazala, zdaj mam pa jst tetovažo.

8. JE BILA TETOVAŽA NAMENJENA SAMO TEBI?

Ja, samo meni in čeprav je zadaj, da je ne vidm vsak dan, zanimivo ne? Jst ne nosm takih kratkih majc, da bi se tetovaža vidla in sploh nimam nobenga namena pritegnt poglede drugih nase z mojo tetovažo, da bi vidli, da jo imam, nikakor ne, ker vem, da to nekateri počnejo. To je čist moja stvar, narjena čist zame.

9. KAKO SI POTEEM IZBRALA RAVNO SONCE IN ZAKAJ NE KAKŠN DRUG MOTIV?

Sonce, ne vem, sonce je men že od nekdaj en tak simbol življenja, ene take svetlobe, neke, taku bom rekla, umirjenosti, hkrati en tak simbol, ne vem, k mi je ful blizu.

10. KAKŠEN POMEN IMA TVOJ TATU ZATE, KAJ TI POMENI TVOJE SONCE?

Življenjsko energijo. Ker sem bila takrat v taki fazi življenjski verjetn no, da sem tud sama si kupovala take simbole, tud obesek mam sonce, ne. Verjetn, da sama sebe tk ne vem mmmmm neka pozitivna energija sigurn.

11. TA SONČEK PREDSTAVLJA DEL TEBE, TVOJO OSEBNOST?

O tem pa nism nikul razmišljala, res ne. Samo kar sem čutila, tku da mi je pozitivno, fajn in vem, da mi je ta simbol že od nekdaj pozitivn. Nikul nism, hmmmm, se tku sama izpovedala s tem.

12. ALI TVOJ TATU TEBI IZRAŽA NEKO TVOJO INDIVIDUALNOST, POSEBNOST?

Ja, po moje ja, ja. Zato, ker sebe lahko povežem s tem mojim soncem. Sem topla oseba in enkratna. Da, sem topel človek, taku bi se tud opisala, morda taku.

13. KAKŠNO PA SI IMELA SAMO IZKUŠNJO S TETOVIRANJEM?

Jst bom rekla taku ne, da je pozitivna izkušnja, ne. Bom rekla taku, ne, da glede na to, kaj so mi ljudje govoril glede predela, ne, križa, da boli, ne mal sem se bala, hmmmm. A ne boličine, bul kako bo zgledalu, ampk tud nism šla prestrašena tja, mmmm. In tudi izkušnja je taka, pozitivna izkušnja. Ja, glede bolečine je tko, da mam visok prag bolečine. Od začetka je mau bolelo, eeee, a bul zarad nepoznanga občutka, pol pa ne več.

14. ALI TI JE POMEMBNO, DA JE TVOJ TATU ORIGINALEN, UNIKATEN? ALI BI TI BILO VSEENO, ČE BI IMELI POPOLNOMA ENAKO SONCE KOT TI?

Ja, tku bom rekla, ne. Zdej, če se navežem na tu, ne. Vem, da ima ogromno ljudi vrtnice in metulčke pa tu ne. Jst ne vem, verjetn, če bi mi blu tu ušeč, bi si tu dala, ne? Ne vem, niti ne razmišljam in me ne gane, kaj imajo drugi, mislm p,a da jst tega zdaj nočem met, kr majo drugi. Se prav, jst res izhajam iz tega, kaj mi je ušeč, pa kaj mi je blizu. Zdaj, če je v originalu, tu že, prav. Tu je tu no, nekak res čist iz sebe izhajam, če se le da.

15. ALI GLEDAŠ NA SVOJ TATU KOT NA MODNI DODATEK, TREND, KER JE MODERNO, POPULARNO IMETI TATU? SI SE TETOVIRALA ZARADI TEGA?
Najprej me je prtegnilo ta estetski, ne. Res je lepo vidt to, ne. Pol sm pa vidla, k sm si ga jst dala, dejansko se s tem nekaku zliješ, ne. Zdej mal se hecno sliši, ne ampak jst ga doživljam kot sebe ne kot estetski dodatek. Torej že nek del tebe, čist taku. Vzela sm ga za svojega in je del mene.
16. SE JE MOGOČE SAM POMEN TVOJEGA TATUJA SPREMENIL OD ZAČETKA PA DO DANES, ALI SE JE GLEDANJE NA TATU SPREMENILO?
Skuz je enako doživljanje, mmmmm, enako se počutm skoz, ko se pogledam v ogledalo. Sm zadovoljna, skoz je enako doživljanje in razmišljanje.
17. ALI TI JE BILO KDAJ ŽAL, DA SI SE TETOVIRALA? BI SI TATU MOGOČE ZDAJ SPREMENILA, GA ODSTRANILA?
Ne, ne, ne. Nikoli.
18. ALI SE V PRIHODNOST NAMERAVAŠ PONOVRNO TETOVIRATI?
Razmišljala sm samo, eeeeeee, u gležnju, ne če bi si na gleženj dala, ne. Ampak je spet ta varjanta ne, da se vidi. Preveč izstopa in no, ne vem, no. Mmmmm, verjetn, če bi ne, bi raj na taku mestu, k se ne vid tku.
19. KAKŠNE ODZIVE SI DOBILA OD PRIJATELJEV, DRUŽINE, KO SI JIM POKAZALA SVOJ TATU?
V bistvu tku pozitivnu, lepu, ne. Pozitivne reakcije, navdušenje. Vsi so bli ok.
20. KAJ TI POMENI TETOVIRANA KOŽA NA SPLOH NE SAMO NA SEBI?
Ehmm, eeeee, sej pravm ne, večinoma je po moje to nek, večinoma ja, eeeee modni dodatek, ne, eeee nekdo pač izpostavi verjetn, ne, na nek način sebe tko izraža, na nek način eksponira tako. Vsak tatu ma neko zgodbo, eeeee, nosi sabo zgodbo.
21. KAJ PA GOVORI TVOJ TATU, KAKŠNO ZGODBO NOSI?
Sej pravm, eno življenjsko obdobje ja, obdobje, kjer sm morala sprejemati kr težke odločitve in u bistvu je bil, eeee, tud ta tatu nekako, ki sm si ga želela že prej, morda spada v to obdobje, eee, ne vem, novo jst, ne vem, no. Se prav, prelomnica, ne, v času neke osebne prelomnice, ne, je prišlo tudi to.
22. ALI TE TATU, KO GA POGLEDAŠ, SPOMINJA NA TO DOLOČENO OBDOBJE?
Ja, ja. Čeprav je to obdobje negativno zanimivo, ne, in je že mim, je itak to že predelano in obdelano in je zdaj že mim, tku da tatu je spomin, eeeee, u bistvu je zdaj pozitivn pogled. Tud tatu je, eeeee, nek znak konca tistga obdobja in začetk novga. Eeeee, tetovaža res ni zgolj estetska stvar, je zdaj to vem eeeee, je res ti zaznamuje eno obdobje življenjsko definitivno. Sej pravm, lahko pozitivno, negativno, ampak bom rekla taku, ko se enkarat za tatu odločš, pol pa vidš. Jst sm dobro premislina takrat, kaj hočm, kakšn motiv, kje in zakaj. In je bla tu čist moja osebna odločitev, k me po eni strani zaznamuje, definitivno.

PRILOGA B - intervju št. 2

M. N., 37 let

1. KAKŠEN JE BIL VZROK, DA SI SE TETOVIRAL, ZAKAJ SI SE TETOVIRAL?
Zaradi tega, ker je to moje življenje in ga živim tko, k men paše in ne tako, kot mi ga diktira družba. Jst sem človek, ki se ne uzira na mnenje drugih. Eeee, želja v meni pa je bla zarad tega, ker, eeee, se mi zdi, da nekako, ne vem, s tem dorasteš in nekako tud navzven pokažeš svoje prepričanje v zvezi z nekimi protokoli družbe. Eeee, ne da bi hotu bit upornik, eeee, al pa kej tazga al pa s tem komu kaj škodt, eeeee pač živim svoje življenje tku k mi paše in tku tud delam. Prvo tetovažo sm dobil, si naredu, mislm, da bo tole zdaj že dvanajst let nazaj. In pol je to dolgčasa v meni raslo in končno k sm imel možnosti, sm se še mal večkrat potetoviral.
2. ALI SI DLJE ČASA PREMIŠLJAU O SAMEM, MOTIVU, KAKO NAJ TETOVAŽA IZGLEDA, PREDEN SI SE TETOVIRAL?
Nism doulg premišlau, jst sm takoj vedu, kaj hočm met. Zmaja, ker so mi zmaji pač nekaj tazga, k so mi pri srcu. Eeeee in tud Jon mi je res naredu zmaja kle na desni roki. Eeee, tu je blu razmišljanje tri dni preden sm šeu k njemu, eee k sm točn vedu, kaj hočm.
3. TOREJ SI MOTIV ŽE VNAPREJ SAM IZBRAL, SI HOTEL IMETI EDINSTVENEGA, POSEBNEGA ZMAJA, KI BO SAMO NA TVOJI ROKI?
Jst sm mu povedau točn, kaj bi rad, eeeee, potem pa sva skup zbrala velikost in vse, mi ga je narisau na papir in pol tetovirau.
4. KOLIKO TETOVAŽ IMAŠ NA TELESU IN KJE?
Heeee, ja tu je pa kr težku rečt, ker jih mam kr v celoti velik, eeee, mam približn osemnosemdeset ur tetoviranja za sabo. Leva roka, desna roka, desni prsni koš, ledvični del hrbta nad trtico, desna noga, eeee, pa še spolni ud.
5. KAKŠNE MOTIVE IN ZAKAJ SI TAKE IZBRAL ZA SVOJE TETOVAŽE?
Eeeee, vse ostale tetovaže mi je delal David Filipović - Fapi, Mother's milk tattoo center. Skupaj sva izbrala oziroma jst sm mu povedau svoje želje, on jih je pa zliu na papir in kožo.
6. ALI SO TATUJI MED SABO POVEZANI, TVORIJO ENOTNO ZGODBO?
Samo desna roka so ornament, ki pač popolnijo praznino, eeeee, leva roka ima svojo zgodbo, pač v familiji smo bili trije, oče, jst in brat, k smo skupaj delal in živel, se ukvarjal z glazbo in špilal. Na začetku mam pač tri vrtnice in eee čez celo roko so pač vrtnice in trnova, eeeee, trnova pot, ki nekak ponazarja vso to bolezen, ki je bla v familiji. To se vse skup strne v en mikrofon, k ma angelska krila, k verjamem, da sta zdaj šla v boljše življenje po smrti. No pol je pa še kle taku in taku ta mrliški trak, kjer piše mubn rest in pease, tko da ta roka ma definitivno edinstveno zgodbo moje familije. Potlej druga tetovaža je na hrbtu, pet lobanj, eeee, ki ponazarjajo, recmo našo družino, k je v bistvu, k še živi. Lobanja pa je v bistvu ne jemljem to kot znak smrti, eeee, ampak je, eeee, bi reku nekak, kot da živimo naprej. Vse tetovaže so črne razen

vrtnic, ki so rdeče, mau popestrijo pa imajo tud svoj namen, se mi zdi, da je tetovaža zdaj velik pomenljivejša.

7. KAJ PA NA NOGI?

Na nogi imam violinski ključ, v celem življenju se ukvarjam z glazbo, tako da sm mogu dat še ta znak, ki je del mene. Sicer pa še čakam nadgradnjo te tetovaže, ki je mal preveč zbledela.

8. A TVOJI TATUJI IZRAŽAJO TVOJO EDINSTVENOST, INDIVIDUALNOST, TVOJO LASTNO ZGODBO?

Definitivno ja. Kažejo mojo zgodbo, neko spoštovanje do družine, članov, ki jih več ni, in nekako mojo življenjsko filozofijo.

9. ALI TETOVAŽE TUDI KAŽEJO NAVZVEN, KDO SI?

Zdaj, kdor mene ne pozna osebno, bi težko razumu, kaj sem jst s tem hotu povedat. Eeeee, marsikdo me sprašuje, uuuu, kakšn si, zakaj maš to in pol, k jim to razložim, pol pa zastopjo to zgodbo.

10. KAKŠNA JE BILA SAMA IZKUŠNJA PRI TETOVIRANJU?

Tetoviranje je zelo zanimiva stvar. Zdej ne mormo rečt, da to človek nič ne čuti, zdej ne, pač sama tehnika je taka, da je boleča. Jst pravm tko, da če si to človek zelo želi, bo to bolečino sprejel in bo na vsak način do tega prišel ne glede čez kakšne ovire. Eeeee, če bi človeka postavu na stol in ga privezau in tetoviral, bi to označu kot neko srednjeveško mučenje, eeee, če pa v tebi raste želja po tetoviranju, boš pa vse lepo prenesu in preživu.

11. ALI JE ZATE POMEMBNO, DA IMAŠ ORIGINALNE, UNIKATNE MOTIVE?

Definitivno, zato sm tud veseu k David, k mi je naredu slike ekskluzivno sm zame in take tetovaže ne more met več noben na svetu. Eeee, razen če ga kdo prekopira, sm pomen bi bil pa čist drug, k pa men tetovaže pomenjo.

12. ALI TETOVAŽA TEBI POMENI TUDI ESTETSKO IZRAŽANJE, MODNI DODATEK?

Zame tetovaža ni modni dodatek, je način življenja. Eeee, to je čist moj osebn način življenja in jst se s tetovažam nč ne obračam po nobeni modi in nekih predalčkih, k jst žvim svoje življenje in ga živim zelo polno.

13. ALI GLEDANJE NA TATUJE SKOZI NEKO ČASOVNO OBDOBJE LE-TI SPREMINJAJO POMEN?

Jst sm srečen, da nism takrat dau tisto prvo tetovažo, k sm jo dau, kaku se že reče, ne vem, k ti čez tri, štiri, pet let zgine. Kajti vsi so rekl, jou tako velko tetovažo za prvo, pol ti bo pa žal. Nikakor mi ni žal, ne in to je tud znak, da sm prav naredu.

14. BI NA SVOJIH TETOVAŽAH KAJ SPREMENIL?

Ne in tud odstranit si jih ne bi dau. Mogoče na levi roki še mau dopolnil, s senčenjem. Nikoli mi ni blo in mi ne bo žal za nobeno tetovažo, ki jo imam, saj je moja in to sm jst.

15. IMAŠ NAMEN PRIDOBITI ŠE KAKŠNO NOVO TETOVAŽO?

Ja, čakam zdej, da mi poprav sence na desni nogi in jo zrihta do konca. Potem pa na srčno stran bom dau, mam v planu dat portret svoje bodoče žene in pod njo tudi portrete svojih otrok. Vsaka tetovaža ima zame edinstven, individualen pomen. Zdaj recimo, kot sm že reku, leva roka je nekak družinska, moje življenje, uzad tud spomin na mojga očeta in brata. Violinski ključ je taku in taku simbol glazbe. Tetovažo, k jo mam na spolovilu, pa je tko mal za hec, k sm si reku, zakaj pa ne. Kajti ne poznam velik ljudi, ki bi si dal na ta del telesa tetovažo tako k jst, pa sm reku, pa zakaj pa ne, pa bodmo mau posebni.

16. KAKŠNI SO KOMENTARJI, ODZIVI OSTALIH LJUDI, KI JIH SREČUJEŠ GLEDE NA TVOJE POTETOVIRANO TELO?

Družina in prijatli so to vzeli čist pozitivn, zdej pač moji prijatli, moja mama in brat vesta, kakšn sm in da se ne premaknem in da me ne briga, kdo si kaj misl. Za nekoga tam mi je vseen, kaj si misl in ljudi na ulci, k me gledajo postran. Sem mnenja, da tetovaža v družbi še vedno velja za nek taku tabu, oziroma za prikaz ne vem, da so vsi tetovirani bad boys in kriminalci. Se pravi, če maš ti tetovažo na seb, si sigurn drogeraš, mafijaš, baraba al pa si bil že par let zaprt kje v zaporu, ne. Na primer po nastopu se preoblečem v kratko majico in hlače in folk, ki me je prej hvalu in vzpodbujal, me zdaj debelo in čudno gleda, uuuuuuuu, kakšn pa si. Jst se ne sekiram, če koga moje tetovaže motjo, naj se obrnejo stran in grejo svojo pot.

17. KAJ ZATE POMENI TETOVIRANO TELO, KAJ TI SIMBOLIZIRA?

Hmmmm, takole bom povedal. Vsak je svoboden ne, vsak lahko s svojim telesom dela, kr če. Nihče nima pravice, da bi karkoli obsojal. In, eeeee, recmo men osebno je tko hecn, k vidm koga recimo, k ma deset majhnih tetovaž na sebi razmetanih, kot da bi padale nekje tam po travniku, ne, men osebno to ni všeč. Ampak ne obsojam, ta je pač mel tako željo to tako nardit. Men so všeč take velike, celovite tetovaže. Ki nekaj v seb skrivajo neko zgodbo in take tud sam mam. Jst mislm, da ma vsaka tetovaža v seb neko simboliko in osebn pomen za vsazga posameznika. Zagotovo vsak hoče s tetovažam nekaj povedat. Zdaj moje tetovaže, kot sem že prej povedau, predstavljajo moje življenje. Ne vem, marsikdo pa mogoče tud vzeme to kot nek hec, ajd dejmo se mau potetovirat.

PRILOGA C - intervju št. 3

S., 35 let

1. MI LAHKO POVEŠ ZAKAJ SI SE ODLOČILA ZA TETOVIRANJE SVOJEGA TELESA?

Moji vzroki so bili, eeee, ne vem, določeno obdobje v življenju, ki so me tud zaznamovala, mmmm in potem sem tud želela na nek način tu tud ohrant. Eeee, neka obdobja mojga življenja, ki sem jih hotla zapisat tud na svoje telo.

2. ALI SI O TETOVAŽI, KAKŠNA NAJ BO, O SAMEM POMENU, VELIKO PREMIŠLJEVALA?

Eeee, to ni bla trenutna odločitev in ne na pamet, kr nekaj. O samem motivu, kako naj zgleda, sem velik časa temu posvetila. Določene motive sm zato tud sama oblikovala, eeee, da res izražajo mene. Za druge pa sem dobila ideje tud nekje v revijah in internetu. Ampak sm osnovo, ne in idejo. Sm pol sama kaj dodala al pa spremenila. Nism sm prekpirala, k to nism jst, ta tatu pol ni narjen sm zame. Hotla sm met originaln tatu, da je sm moj.

3. KOLIKO TETOVAŽ IMAŠ IN KJE NA TELESU?

Tri tatuje, en je na vratu, en je spodaj na nogi, en je pa na ledvicah.

4. ZAKAJ RAVNO NA TEH DELIH TELESA?

V bistvu so deli, k jih ne gledaš vedno. Eeee in se tud s tem ne obremenjuješ. Nekje tam, k se mi zdi, da so nemoteči.

5. MI LAHKO POVEŠ, KAKŠNE MOTIVE IN ZAKAJ SI IZBRALA RAVNO TE MOTIVE ZA SVOJE TETOVAŽE?

Na nogi mam lotosov cvet, k zame predstavlja neko nedolžnost, eeee, življenje, zdravje in eeee, neko svobodo, eee zdravo življenje. Potem nad tem lotosovim cvetom mam napisano po francosko pikapolonica, ki mi simbolizira srečo in je drag spomin na prijateljico, ki je šla živet v Pariz po tragični nesreči in jo zelo pogrešam. Pol en tatu na vratu. recimo pa ponazarja eno obdobje v mojmu življenju, ki je povezano z glazbo, z nastopi, s turnejami, eeeee in vse, kar se je dogajalo okrog tega, no. Eeeee in to so muzičarske slušalke. En tatu pa je punčka Lucky, ki ji jst pravim srečka, in drži mošniček v roki. Men predstavlja simbol sreče, eeee, morda tist mošniček, hehehe, da bom morda nekoč imela nekaj denarja več, heheheh, kot ga mam danes.

6. TVOJI TATUJI TOREJ PRIPOVEDUJEJO SVOJE ZGODBE O TEBI?

Ja, lahko bi tako rekla. Sicer si niso podobni po motivu, ampak če tko pogledam in povlečem vse tri skup, je to res moja zgodba.

7. IZRAŽAJO TVOJO INDIVIDUALNOST, OSEBNOST, SO DEL TEBE, TO KAR TI SI?

Ja, sigurno mene kot osebo in vse dogodke povezane s tem. In sm ponosna na to, kr sm dosegla in so del mene. Eeee, nimajo povezave z drugimi, sm men to pomenjo, eeeee, ja sigurn izražajo mojo posebnost, eeeee enkratnost.

8. KAJ PA SAMO TETOVIRANJE?

Ja, jst sm dost poslušala o samem tetoviranju in vem, da je blo skoz sm boli, boli, boli. Ampak jst, eeee, tetovaža kot tetovaža, eeee, sm bla že prej pripravljena na to bolečino. Eeeee, sicer pa tud, če je dobr tetovator in pač zna opravlat svoje delo in sploh ni ta bolečina tolik visoka.

9. ZAKAJ SI IZBRALA RAVNO TEGA TETOVERJA ALI SI TUDI O TEM IZBORU DOBRO PREMISLILA?

Ja, preden sm izbrala, sm se fajn pozanimala. Pregledala sm njegove tetovaže, ki jih je delau drugim in folk mau spraševala, kakšne kvalitetne tatuje dela. Vsi so bli zadovoljni, tako da sm šla v studio, eeee sva se spoznala in predebatirala, kaj sploh hočm. Pomembno pa je blo tud to, da je tud, eeeee, sam umetnik in sva se lohk poistovetla, zato sm se odločila tud za njega. Ja, pa itak tud glede same kvalitete dela in eeeee, kvalitete barv.

10. TOREJ V TETOVERJU NISI ISKALA ZGOLJ OBRTNIKA AMPAK TUDI UMETNIKA?

Ja, to je blo zame zelo pomembno. Se prav, da te zna poslušat, kako in kaj hočeš. Se on tud sam s tem na nek način poistoveti, eeeee, sploh če na primer ta motiv ni izbran sm iz booka al pa neka že obstoječa slika. Na primer, da motiv res izhaja iz tebe, pa maš ti idejo pa da ti on zna to pomagat dodelat, skicira, zriše.

11. TI JE POMEMBNO, DA SO TVOJI MOTIVI UNIKATNI?

Ja, zelo.

12. ZAKAJ, MI MOGOČE LAHKO ŠE KAJ VEČ RAZLOŽIŠ O TEM?

Ker potem dejansko majo smisel. Saj nism izbrala tatuja sm zato, k sm ga nekje vidla na neki sliki in mi je bil všeč in lep, eeee in nisi si ga zbral, k je to kao nek trend in lepotni dodatek al pa zato, k ga vsi majo pa jst bi ga tud meu, k sm vidu po TV-ju, da ga majo tud slavni in popularni. To so zame bedasti razlogi in niso tapravi, zato se tud ti ljudje, eeeee, jim je pol čez pet let žal in si ga dajo odstrant. Eeeee, ja, pač zavedaš se, da je to neko pač delo tebe, ne. Neko delo moje in tetovatorja in u bistvu najine zgodbe, ne. Tatu zame res ni noben trend in razkazovanje, še manj lepotni okrasek, ampak je del mene in moje zgodbe. Moje tetovaže simbolizirajo mene samo.

13. ALI SE JE POMEN TVOJIH TETOVAŽ OD SAMEGA ZAČETKA, KO SI SE TETOVIRALA, PA DO DANES MOGOČE KAJ SPREMENIL?

Ne, ne. Pomen je skoz isti, eeeee. Mogoče se skoz leta še bolj spominjam tistga obdobja in sm še bolj ponosna na to, kar mam.

14. SI POTEM S SVOJIMI TETOVAŽAMI ZADOVOLJNA ALI BI SI MOGOČE KAKŠNEGA SPREMENILA ALI CELO ODSTRANILA?

Odstranila definitivno ne, eeee popravla pa mogoče, eeeee zarad same starosti taprvega tatuja, k je že mau zbledel. Ker so barve z leti mau zbledele, pa mislm, da jih treba mau obnavljat, da čez leta ne zgleda k ena packa. Ja, sm obnovila bi ga in nč spremenila.

15. SE IMAŠ V PRIHODNOSTI ŠE NAMEN TETOVIRAT?

Razmišljala sm že, ampak dokler se mi ne zgodi kaj pomembnega, norega v življenju, mislm pa da bo za enkrat dovolj.

16. KAKŠNE REAKCIJE GLEDE SVOJIH TETOVAŽ DOBIVAŠ OD OSTALIH LJUDI?

Zdej, tako, prijatli so me spraševal o bolečini, al boli al ne boli, in kaj tatuji predstavljajo. Oni se v bistvu ukvarjajo s svojimi uprašanji in jih pol men postavljajo, eeee, neka taka uprašanja, ki jih resno zanimajo tud njih same v zvezi s tatuji. Starši pa, hehhehe, pač z leti se navadjo pa je pol neopazno hehhehee.

PRILOGA Č - intervju št. 4

M.B., 34 let

1. KOLIKO TETOVAŽ IMAŠ NA SVOJEM TELESU IN NA KATEREM DELU TELESA?
Enega zadaj na vratu.
2. KAKŠEN MOTIV PA IMAŠ?
Je sonce, in sicer Majevisko sonce, ki pomeni predvsem energijo.
3. ZAKAJ PA SI SE ODLOČILA ZA TETOVAŽO?
Že nekaj časa sem o tetoviranju razmišlala v Sloveniji. Pol pa je prišlo eno potovanje, sva šle v Mehiko z eno kolegico. Sva šle mim enga studia, kjer so delal tetovaže in piersinge in to je to. In sm se tam odločila, da to nardim, kolegica pa je bla sm zraven.
4. JE BILA TO TRENUTNA ODLOČITEV ALI SI O TETOVIRANJU IN SAMEM MOTIVU ŽE PREJ RAZMIŠLJALA?
Ne, za motiv sm že prej vedla, da bo sonce. Heehee, tam pa se mi je prikazala možnost, da to nardim in sem jo izkoristla.
5. GLEDE NA TO, DA SI SE TETOVIRALA V TUJINI, ALI SI SE POZANIMALA O SAMEM TETOVERJU IN KAKO, NA KAKŠEN NAČIN USTVARJA?
Ja, ja kr neki časa sm samo opazovala njegovo delo in ser pogovarjala z ostalimi, ki so se tm tetoviral pa mi je blo kul. In sm si rekla, zakaj pa ne?
6. KAJ PA MOTIV, KAKO SI IZBRALA MOTIV?
Motiv tatuja pa sm kr tam iz njegove knjigice zbrala. Sonce sm hotla in tku sm tm gledala sonca, k mi tku pomenjo eno energijo. Potem sem si pogledala tam motive in izbrala tega, ki mi je bil všeč. Pa dost je majhn, tko da je blo hitr narjen in ni barven, je samo črn.
7. KAKŠEN POMEN IMA ZATE TVOJA TETOVAŽA, KAJ TI PREDSTAVLJA?
Danes bi rekla, je predvsem en spomin, no, na Mehiko. Pa še zmeri glede na to, da ga ne vidm, ne, še zmeri mi pomen, ne. Saj se dostkrat sploh ne spomnš, da ga maš, ampak še zmeri mi je ok, pa še zmeri mi je neka energija.
8. ALI TVOJ TATU IZRAŽA TVOJO INDIVIDUALNOST, MOGOČE TEBE SAMO?
Ja, definitivno ja. To, kr sm, ja, mene samo. Ni da bi se dala tetovirat zarad neke pripadnosti nekemu. Al pa ne vem, da bi si dala tatu, zato ker sm v kakšni skupini, ne nikakor. Moj tatu je to, kr sem, izraža mene, heheh, sem en tak sonček, ne. Energičen sonček, hehehe.

9. ZAKAJ PA RAVNO MAJEVSKI SONČEK IN NE KAKŠEN DRUG? TI JE POMEMBNO, DA JE TVOJA TETOVAŽA NEKAJ POSEBNEGA, EDINSTVENEGA?

Ja, to pa tud ne, itak. Tazga sonca jst kle še nism lih vidla, ne. Plus tega, da se nanaša na neko kulturo, ki je bla v Mehiki, ne. Ja, to je Majevo sonce, ne, ki je pomenilo za njih energijo. In sm prepričana, da ga kle ne bom nikjer vidla.

10. JE POTEM TVOJA TETOVAŽA NASTALA TUDI KOT SPOMIN NA POTOVANJE?

Ma ja res, mogoče je bil to skupek vsega, potovanje in mal moderno se je blo tetovirat, ni bla sm ta velika želja po tatuju. Pa ta neka dobra energija tega sonca. Zame je blo to takrat kul in ta motiv mi je še dns uredu.

11. ALI SI S TETOVAŽO ZADOVOLJNA ŠE DANES, ALI BI SI JO MOGOČE DANES RAJE SPREMENILA ALI PA ODSTRANILA? TI JE MOGOČE ŽAL, DA SI SE TETOVIRALA?

Sem razmišlala o tem, da bi si ga dala mau spremenit, pa pol se nism odločila. Ma, v bistvu naj bo tak, kot je, no. Saj vem, da bi bil lohk še mau bolj posenčen pa mau lepši, ampak naj ostane tak, kot je in je še lep spomin, heheh. Glede na to, da je original, naj bo tak, kot je ne.

12. KAJ PA KAKŠNA NOVA TETOVAŽA? BI SI DALA ŠE KAKŠNO TETOVAŽO V PRIHODNOSTI?

Ne, to pa ne, ne. Se mi zdi, da bi blo pol pa mau preveč, ne. Mam zdaj neki, k mi res nekaj pomen, pol bi blo pol pa vse skup kr preveč. Ne razmišljam o tem, da bi se dala še tetovirat, ne.

13. KAKO PA SO SE NA TVOJO TETOVAŽO ODZVALI OSTALI, KO SI PRIŠLA DOMOV IZ POTOVANJA?

Ja, vau supe,r ne. Pol pa različne, ne. Mism, eeeee, od kakšnih reakcij, hmmm, glede motiva mism, super ne, potem od znanca, ki je tetover, recimo, da bi bil lahko lepši. Tko čist odvisno no, odvisno, ampak v glavnem so bili kar navdušeni, no. So mi rekl vau, super. Saj velik jih sploh ni vidl, k je uzad na vratu pa mam dolge lase, da se ne sploh ne vid, če res nočem.

14. TUDI ZDAJ IMAŠ SPUŠČENE LASE, TAKO DA SE TVOJE TETOVAŽE NE VIDI. JO NAMENOMA ZAKRIVAŠ?

Ne, ne to nima nobene zveze, hehehe. To je čist od počutja odvisn, heheheh. Glede na to, da je pa na takem mestu, pa tko in tko pozabš sploh, da ga imaš. Nimam tatuja zato, da bi se nekaj ven metala, kao lejte me vsi, jst mam tatu. Je pač tam in to je to.

15. KAJ TI TETOVIRANA KOŽA SPLOH POMENI? KAJ MENIŠ O LJUDEH, KI IMAJO NA PRIMER VELIKE BODY SUIT TETOVAŽE PO CELEM TELESU?

Ma ne, to mi ni všeč, kr je preveč. Mism, če je lepo narjeno, pa estetsko, pa te izraža, je kul. Čist potetovirani pa mi niso preveč všeč. Mi je to čist preveč. Naj bo tatu nek okras, naj bo nekaj, kar te izraža. Drgač pa to, k majo vse sorte na sebi pa mi ni všeč, ni šans.

16. KAKŠNE TETOVAŽE, MOTIVI SO POTEM ZATE SPREJEMLJIVI?

Ja, ne vem, punce mogoče, k si dajo ponavad tisto, ki jim kaj pomen. Ne vem, kakšn izrek na primer al kaj jst vem, kakšno besedo, ki jih izraža. Al pa kakšnga metulčka, vrtnico al kaj malga. Fantje pa mislm, da eni sm kr tako mau, da ga pač majo brez veze, eni pa pol pretiravajo pa ne znajo nehat. Ne vem, pač mal moda pa mal lepo zgleda pa mal je v trendu pa tako. Odvisno tud, kje ga maš.

17. JE POMEMBNO, KJE NA TELESU IMAŠ TETOVAŽO?

Ja, mislm, da ja. Če jo hočeš razkazovat, jo maš nekje tako, da je fajn vidna, če pa ne, pol je na takem delu telesa, kjer jo lahko tud zakriješ. In je sm tvoja na primer in sm ti veš, da je tam in zakaj je. Mislm, kaj tebi pomen, da te izraža na primer. Saj drugi ne rabjo sploh vedt, da jo imaš. Ne rabm se razkazovat zdaj z mojim tatujem ne? Saj sem si ga zase dala delat, ne za kogarkol družga. Je samo moja zadeva in nobenga več.

PRILOGA D - intervju št. 5

N., 28 let

1. KOLIKO TATUJEV IMAŠ IN KJE NA SVOJEM TELESU?

Na svojem telesu imam en tatu na križu.

2. ZAKAJ SI IZBRALA PRAV TA DEL TELESA ZA SVOJO TETOVAŽO?

Eeee, preden sem si dala tatu, sem si ogledala, kako izgleda tatu na različnih delih telesa in aaaaa na tem predelu telesa mi je blu najlepši in najbolj privlačen.

3. MHM. ZAKAJ, KAJ TE JE GNALO K TEMU, DA SI SPLOH ZAČELA RAZMIŠLJATI O TETOVIRANJU?

Emmmm, v tistem času, ko sem se tetovirala, sem hodila z enim fantom in eeee igrali smo v glasbeni skupini in eeee takrat je blo pač moderno, da s tem tetoviranjem izražaš pač neko samosvojost. In pač emmmm, on je predlagal, da bi se midva obadva dala pač tetovirati. In taku bi pač nekaj simboličnga naredla, pač se povezala in men je blo to všeč. On je pol zrihtal, kam se bova šla tetovirati, jst sem se pa sama odločila za motiv in kam si ga bom dala.

4. KAKO SI IZBRALA MOTIV IN ZAKAJ PRAV TEGA?

Kar precej časa sem razmišljala o samem motivu, sem ful pregledovala slike tetoviranih teles, gledala video spote, eeeee in pol sva še obiskala tega tatuvarja, k nama je pokazal svoje izdelke, nekaj svojih katalogov. In pol na podlagi tega. Sva šla večkrat tja. Je tud svetoval glede bolečine, glede trendov, eeee, kje so običajna mesta za tatu pri ženskah, kje pri moških.

5. JE POTEM TUDI TEBI NA NEK NAČIN SVETOVAL, SUGERIRAL, KAM SI DAŠ TATU IN KAKŠEN MOTIV?

V bistvu ne, sm se pol sama odločila in sama izbrala. Imela sem več mest v mislih. Al na križu al na plečih pr rami al pa na gležnju, sm se pol odločila za križ.

6. KAJ PA SAM MOTIV? KAJ SI IZBRALA?

Imam konja s krili. Eeeee, ki je tud povezano s tradicijo moje družine, ker imamo, eeeee, že dolgo redimo konje. Sam konj Pegas pa ima še, eeeee, neko pravljlično, eeee, kako naj rečem, čaroben pomen.

7. IMATE POTEM VSI V DRUŽINI, KO SI OMENILA TRADICIJO DRUŽINSKO, MOGOČE TETOVIRANE KONJE?

Heheheh, ne, ne, heheheh, sploh ne, sam mislna sem, da mamo v družini tradicijo, da se ukvarjamo s konji, tetovaže pa nima noben drug.

8. AHA. OK. KAKO SI PA POTEM DO MOTIVA PRIŠLA? SI SAMA IZRISALA MOGOČE ALI PA DALA NAREDIT PO FOTKI TVOJGA NAJLJUBŠEGA KONJA?

V bistvu sm si izbrala za osnovo Pegasa, pol pa mi je tetovator dodal še nekaj podrobnosti, ki sm si jih želela. On mi je skico naredu in k se mi je zdelo uredu, da je to to kar hočm.

9. KAJ TI TATU TVOJ PREDSTAVLJA, KAKŠEN POMEN IMA ZATE?

Predvsem okras telesa in mmmm kot sm že rekla nekaj v povezavi s to družinsko tradicijo. Hmmm, v bistvu, ko zdaj to razmišljam, je predvsem res okras na telesu.

10. AHA, NA TATU GLEDAŠ POTEM KOT NA OKRAS. KAKO PA, DA SI IZBRALA RAVNO TATU ZA OKRAS IN NE MOGOČE KAKŠEN DRUG NAČIN OKRAŠEVANJA TELESA, GLEDE NA TO, DA JE TATU STALEN?

Ja, to je blo takrat popularno, pa za dogovor je šlo. Si bil kul, če si dal tatu. Sm mi ni čist nč žal. Mi je še dns fajn. Mi je všeč, ne bi ga spreminjala, pa še unikatni je. Nism še nobenga vidla z enakim, tko da mi je res še dns fajn. Eeee, takrat pa je šlo za to, da je bil to res nek trend.

11. KO SI OMENILA DOGOVOR, STA S FANTOM IZBRALA ENAK MOTIV?

Neeee, hehehe, ne motiv, ne predel telesa ni isti, sm pač tko sva se odločila, da bi blo kul to nardit, ne.

12. SE JE POMEN SAMEGA TATUJA KAJ SPREMENIL OD TAKRAT, KO SI SE TETOVIRALA?

Ma, kaj vem, v bistvu ne, zdaj je res samo okras na men, nč družga.

13. TI JE MOGOČE ŽAL, DA SI DALA TATU?

Ne, ni. Mi je še vedno ok. Mi je še zmeraj lep in tud spremenila ne bi nič.

14. KAJ PA NOVA TETOVAŽA, MOGOČE RAZMIŠLJAŠ O NJEJ?

Ne, nimam nobene želje zdaj, da bi si dala še en tatu. Tega mam že deset let in je čist dost za zdaj. Je čez cel križ in ko sem ga prvič pokazala, so bli vsi navdušeni, eeee, prijatli so bli navdušeni. Itak pa je zdej del mene in konc. Sploh večina časa pozabm, da je tam, heheh. Tud k druge vidim, ehhhh, se spommm, da je tam. Čist normalno se mi zdi. Sm tisti ekstremni tatujji mi niso tako všeč, saj včas, se mi zdi, so to mel bol v kakšnih subkulturah, zdaj se je pa to čist razširilo na vse.

15. MISLIŠ, DA JE ZDAJ TATU NEKAJ POPULARNEGA, OBIČAJNEGA, DA JE MAINSTREAM?

Ja jst tko zdaj to vidm, ja. Da ga ma že velik ljudi, čist vsakdanje, običajno, nič kaj tazga ni, če maš tatu.

16. MHM, PA VELJA TO ZA VSE TETOVAŽE, MISLIM, SO VSA TETOVIRANA TELESA NEKAJ POVSEM SPREJEMLJIVEGA?

Ja, če mau pomislm, maš najbrž prav, ja, najbrž res ne vsa. Tisti ekstremi s celim potetoviranimi telesi, pa obrazu že ne. Ne vem, pa kakšni čudni motivi. Jst ne bi imela tatuja brez pomena, da ne bi men kaj pomenu. Na primer, jst mam čist nekaj realističnega, konja, k tud v naravi obstaja, ne.

PRILOGA E - intervju št. 6

K., 25 let

1. **ZAKAJ, KAKŠNI SO BILI VZROKI ZA TVOJE TETOVAŽE?**

Vzroki, eee, v bistvu, ja je blo to skejtanje pa ta scena, s katero sm se začel ukvarjat. Pa v bistvu drug razlog je bla pa muska. Ne vem, ful so me navdušl memberji teh bendov, k so ful vsi potetvirani, pa je bil to tud en razlog.

2. **BI REKEL, DA JE EDEN VZROKOV PRIPADNOST SKEJTERSKI SCENI?**

Ja, tam sem spoznal v bistvu, se prvič srečau s tetovažami, pa isto musko smo poslušal, k so bli po bendih skoraj vsi tetovirani, pa nam je blo to ful všeč. Pa me je to pol še bol prvleklu. Ma, kako čem reč ta umetnost, tetoviranje me je skoz prvlačla, pa mi je bla full všeč.

3. **STE POTEM VSI SKEJTERJI, KI SE DRUŽITE, TETOVIRANI? OZIROMA IMATE MOGOČE VEČINA PODOBNE TETOVAŽE, DA SE MED SABO TAKOJ SPOZNATE?**

Ne, ne, heheheh, to pa res ne, itak da ne. To je pač od usazga posameznika posebej odvisn, ne, kakor komu paše. Nismo vsi stetovirani, mam pa isti life style. Smo pripadniki ene subkulture, sm, eeee, ne pa da bi si dal tatu, da bi pripadal, ne vem, neki, ne. Men je tud umetnost ful všeč, tko da je bil tud to eden od vzrokov, da sem se tetoviral, čist tko sam, nič v zvezi s skejtanjem.

4. **ALI SI O SVOJI TETOVAŽI VELIKO RAZMIŠLJAL, O MOTIVU?**

Ja, ja to pa ful ja. Nism kar naenkrat se odloču, zdej bom pa meu tatu. Ne, sm prej ful na računalniku si vse pregledau, prebrskau, pa bende sm mau sčekiral.

5. **NI BILA TO TRENUTNA ODLOČITEV, SI SE PREJ VSE POZANIMAL IN PRIPRAVIL, PREDEN SI SE ODLOČIL?**

Ja ful ja, sm dolg to razmišljaj, k nism hotu kr neki, sm da je, sm se prej prpravu.

6. **KOLIKO TETOVAŽ IMAŠ?**

Emmmm, v bistvu jih mam po celih rokah in prsuh. Vse skup so povezane, kar dost jih je, hehehehe.

7. **JIH LAHKO MAL OPIŠEŠ, KAKŠNE MOTIVE SI IZBRAL.**

Ja, tukaj na desni roki so taki old school motivi, v bistvu ja so ful barvasti drgač, pa še niso čist končani, sidro, bodalo čez srce, ta shugar scull spodaj. Full so mi všeč zarad barv, k pridejo te žive barve ven, pa motivi sami so mi hudi. Pač pa še ta gipsy lady zraven, ne vem pač, všeč mi je. V uzadju pa pridejo še češnjevi cvetovi, pa valovi, pa veter, tko v uzadju.

8. **ZAKAJ PRAV TI MOTIVI?**

Ja zato, ker se jih da full lepo skup skombinirat, ne, v eno celoto, pa tko kot sm že reku, full so mi všeč te žive barve, k bodo prišle še bolj do izraza pol k bo konc.

9. NISI ŠE KONČAL S TETOVIRANJEM.

Ne nism, še čisto mam še ful senčenja pa barve še manjkajo pa kakšni valovi. Tako, da bom res zadovoljen.

10. VSAK MOTIV JE POTEM ZGODBA ZASE.

Ja res je, nič niso povezani, da bi mel nekaj skupnoga, sm vseč so mi bli, pa sm jih zbral in zdaj jih skuša tetover povezati, da bo fajn zgladalo. Pa vsi so old school motivi.

11. VELIKOKRAT SI OMENU V POGOVORU OLD SCHOOL.

Ja, v bistvu se je s tem vse skup začelo, no. Saj men so najbolj vseč, nič drugga.

12. KAKŠEN POSEBEN POMEN?

Ma ne, vseč so mi, lepi so, pa še moj tetover jih najrajš dela, hehehe. Nič posebnega zame, lepi so.

13. KAJ PA DRUGA ROKA.

Ja, tukaj mam na zapestju, zvezdice, k so moj prvi tatu. Pol pa ena old school ženska, pa cvetovi, vse to je zame special narejeno. No, pa še kle mam en logo ene stare trasherske skejt firme, ta je zaradi skejtanja rataul. Pa pol pajkova mreža. Na prsih mam pa srce s krili, pa lastovke spet full barvno. Spet vse to je old school.

14. KAJ TEBI POMENIJO TVOJE TETOVAŽE?

Ne vem, neki na hard da bi mi pomenil, ne, sm vseč so mi.

15. SO SAMO OKRAS NA TVOJEM TELESU?

Res nimam nekaj, da bi mi full pomenilo, nimam jih z nekimi pomeni. Sm motivi so mi dobri, lahko bi reku sam izgled, da so estetski, k umetnija.

16. MOTIVE SI SAM IZBIRAL, SO UNIKATNI.

Ja, itak. Zmeri sm sam najprej razmisli, kaj bi rad, pol sm jih iz neta dol potegnul, pa sm šel v shop. Tam sva pa s tetoverjem, mi je še on pol pomagal, zrisal, tko da so edinstveni, sva jih preuredile. Pa je pol še on preuredil, kakor treba, pa barve, da so spet posebne in linije po svoje potegne, pa saj on to itak obvlada, ne. Jst sm pol vse njemu pustil, da mi jih je zrisal pa barve zbral, k vem, da on to obvlada. Sm prej vidul na drugih, kako je naredil, pa je blo zakon, tako da ja.

17. PRI NJEM SI NAREDIL VSE TATUJE.

Ja, itak, k je res dober. K sm prvič šel tja, ga sploh nism tko poznal. Vidul sm njegov paige, pa kako je drugim naredil. Sm pol pa k sm prvič mu povedal, kakšen motiv bi rad, pa k mi ga je zrisal, zakon res. Takoj sem vedel, da je to, to. Ne bi ga menjal.

18. ČE SE VRNEVA NA TVOJE TATUJE, BI REKU, DA PRIPOVEDUJEJO TVOJO ZGODBO, DA GOVORIJO O TEBI?

Ja. Se da iz njih kaj o men zvedet. Da mam rad skejtanje, pa old school. Sm so pa tud originalni, tko, da noben drug nima take. Mi je fajn, če mam sm jst tako narejene. Izražajo mene, to kr mam rad, kr sm, kr počnem.

19. KAKO PA OSTALI GLEDAJO NA TVOJE TETOVAŽE?

Ma različno. Mislj, da kle v Sloveniji je še vedno tko mal tega, pa včasih me čudno gledajo, pa si misljo, glej ga frika. Sm doma so pa rekl, da je uredu, sm zarad cene ne, k je dragu. Prjatli pa čist navdušeni. Saj večina so tud potetovirani. K pa grem kam drgam, na primer v Nemčijo, Španijo pa je to čist nekaj navadnga in je ta scena čist razvita.

20. KAKO, DA SI SE ODLOČIL ZA TETOVIRANJE PO CELIH ROKAH, KI SO IZPOSTAVLJENE IN JIH NE MOREŠ ZAKRIT, NA PRIMER NE PA NEKJE ZADAJ NA KRIŽU ALI PA NA RAMI, KI BI JIH LOHK PREKRIL Z MAJICO NA PRIMER.

Jah, ne vem, všeč mi je tko, k res je vidna ena celota. Pa lepi so, rad jih pokažem. Pa tud na prsih, ne, pa itak si bom dal še kakšnga.

21. RAZMIŠLJAŠ O NOVEM TATUJU?

Ja, itak, heheheh. Najprej si moram še dokončat levo roko, pa noge, noge moram še.

22. ŽE IMAŠ IZBRANE MOTIVE?

Ne še. Roka je za dokončat, noge moram pa še razmislt, da se bodo skladale s celoto.

23. O.K.

Ja saj enkrat k začneš s tem, ne moreš nehat, heheh. Mislj, da vsi k smo bolj potetovirani, kr hočmo še pa še enga, hehehhe. K enkrat začneš, te kar not povleče.

24. SE JE ODNOS, POMEN DO TVOJIH PRVIH TATUJEV, KI SI JIH NAREDU, PA DANS, KAJ SPREMENU?

Ne, vsi so mi kul in ne bi nič spremenu. Sm še nadeljevau bom. Ne glede na ceno, k je kr precej, heheheh, in tud bolečino, k se da zdržat, hehheh.

PRILOGA F - intervju št. 7

D., 33 let

1. KOLIKO ČASA SE ŽE UKVARJAŠ S TETOVIRANJEM?

Ja, zdej tko, k mam s.p. dve let, eeeee, prej sm bil pa, eeeee, sm se učil še ene dve let, se prav štiri leta, v stvari pet let. Da sem se začel že prej zanimat za to.

2. IN KAKŠNE SO BILE PRVE IZKUŠNJE, KAKO SI ZAČEL?

Eeeee nekak upelau me je, pokazal mi je prjatu od prjatla, eeee, kar se teh tehničnih stvari tiče. Zdej pa tko, kar se pa tiče tega samga praktičnga dela, ehhhh, sm pa sam vadu. Glede kakšne igle treba, pa kako črte vleč, pa te scene sm pa na prašičjih nogah vadu. Na teh prašičjih nogah dobiš občutk, kako to delat na začetku, da vidiš, kaj to je. Zdej, to je ful težko opisat ta proces.

3. POTE M NISI DELAL S KAKŠNIM DRUGIM TETOVERJEM, DA BI PRIDOBIL VEŠČINE.

Ma, na nek način sm meu, sm kle v mojem primeru je bla v velikem delu zgolj tehnične narave. Nikakor pa ne, da bi bil zraven pa neki gledau, kako to dela. Če sm bil mogoče ene dvakrat kvečjem zraven, pa neki gledal. Drgač pa, kar se tiče tega praktičnga dela, sem velik sam odnesu, da sm pogruntal, kako je treba delat, kakšne razmerja je treba upoštevati in vse.

4. ZAKAJ SI ZAČEL S TETOVIRANJEM, KAJ TE JE PRITEGNILO, KAKŠEN JE BIL VZROK?

Ma, neka dolgoletna želja, k prej ni bla uresničena. Pol sm pa tega prjatla srečal, pa sem vidu, da se da to naredit. Je pa res, da sem vedno full rad risal. Ja moraš bit dober v risanju. No, saj ful folka dobr riše in je to čist neki subjektivnega, kle moraš met bol nek posluh do tega. Na žalost vidm, da pr nas folk, ne vem, jim je važn, da ima tatu, in ne, kako ta tatu izgleda. Na primer si da model tigra tetovirat, k ni podoben ne tigru ne mački, ampak ni važn, on ma tatu in je car, kako zgleda pa sploh ni važn. Lej zmeraj je ta bedak, k se da tako tetovirat. Si mel možnost, prilko se pozanimat, kam greš, zdej pa, če ti ni to važn, če ti je vseen, če si zanikrn, je to tvoja stvar, zame si bedak.

5. ZATE JE POTE M NAJPOMEMBNEJŠE, DA JE TETOVAŽA NAREJENA ESTETSKO?

Ja, seveda, pa da je unikat, ne. Original tako, umetniško mora izgledat, absolutno.

6. KAJ TVOJE STRANKE ZANIMA, KO STOPIJO PRVIČ V STIK S TABO?

Kolk stane, pa kdaj lahko pride. Mislm, najprej kolk stane tatu? Ja, kva zdej, kaj pa je zate tatu, kakšn. Kar znorim. Mam pa dolgotrajne stranke, večletne, k kmen hodjo, pa poznajo zadevo, tko da. Al pa mam stranke, ki so ble že prej drugje, pa vejo, kako to gre. Pol maš pa ene stranke, k majo take zelo na mestu vprašanja, ne. Jst pričakujem, k stranka k men pride, se prej pozanima, pa pogleda moje izdelke. Če jim je način dela in stil všeč, sploh ne rabmo velik debatirat. Smo takoj na isti valovni. Medtem, k uni k za ceno pridejo vprašat, za eno kitajsko črko, eeeeeee, adijo, smo končal, se ne rabmo niti več pogovarjat.

7. KAKO SE STRANKE PO VEČINI ODLOČIJO ZA DOLOČEN MOTIV? PRIDEJO S SVOJIMI SKICAMI, IDEJAMI, KI JIH JE TREBA ZRISAT, ALI VEČINA HOČE KOPIRAT ŽE NEKE NAREJENE MOTIVE, KI SO JIH VIDELI NA NETU?

Zdej večina tako, prnesejo neko skico, ki jo je treba poštimit, zrihtat, da bo neka lepa zadeva pršla ven in da bo izvedljiva. Zdej, če pristane, je kul, če ne, pa ne grem delat. Mu povem, lej, ta zadeva ne bo uredu, se tako ne da nardit. Zdej če mi kdo pride z neko slikco, na primer metulčka, jih je tolk, da. Ja, zdej, da bom jst to spreminjal, ne, ja lahko ti to nardim, pa spremenim mal eno piko pa eno črto, ampak ne bo čist nč bol izpalo, ne boljš ne slabš, ko ostalih šestindvajst milijard istih metulčkov, k že obstajajo, ne. Še posebej, če govoriva o teh tri, štiri centi velikih tatujih. Kitajska črka je pa itak kitajska črka je nimaš kaj spreminjat, če mal kerikeram. Zdej, ko pa vidm, da bo tatu večji in kompleksnejši, skušam na stranko mau vplivat, ne, mu predstavit, mu nardit bol otiplivo, kako bi tatu zgledal, ga mau poštimit, da bo dober pasal. Je pa tko. Maš vsega. Sem že slišal nared kakor veš in znaš, nared točno to in da ne govorim o najslabšem, bi mela, mel tatu pa ne vem kaj. To je pa najslabš, ne, daj prosm, pejt domov. Tako, da je res ful varijant in ne morem zdaj reč, t katerih je več al majn. So pa tud taki, ki pridejo popravlat že narejene tatuje, ki niso dober izpadl. Lih zdej enga tazga kle mam na stolu. Vidiš?

8. PRIDEJO POPRAVLJAT TATUJE ZARADI MOTIVA, KI JIM NI VEČ VŠEČ ALI ZARADI SAME IZVEDBE?

Ja, tale zarad izvedbe in večina drugih, k hočjo prekrit slabo narejen tatu. V osnovi je blo to čist dobr zamišleno, sm narejeno pa zanič. Pol pa probam jst to popravt.

9. SI ŽE IMEL KAKŠNE STRANKE, KI NISO BILE VEČ ZADOVOLJNE S SVOJIM MOTIVOM, PA BI NEKAJ DRUGAČNEGA.

Ne. Še nikol se mi ni to zgodilo, vedno samo zarad slabe izvedbe.

10. TI STRANKE POVEJO, ZAKAJ SE DAJO TETOVIRAT?

Ne. Nikol ne vprašam, to se mene ne tiče. Men ja važn, da tatu na konc dobro zgleda in me ne zanima, zakaj si ga je pršu nardit in kaj mu pomen. Mislm, kdo sem jst, to se mene ne tiče.

11. ZANIMIVO, HEHEHE

Mislm, meu sm eno gospo staro šestdeset let, k si je dala metuljčka tetovirat ne?

12. JA?

In mi je sama povedala, da si je dala tega metulčka tetovirat v spomin na moža, ker je umru in ji je reku, da jo bo pol pršu obiskovat kot metul. Mislm, veš kako bi blo to zoprno, če bi jst sam to zvleku iz nje in ne da bi mi ona to sama povedala.

13. POTEM TI STRANKE ZAUPAJO VZROKE IN TI POVEJO POMENE.

Stranke povejo vse. V devetdesetih procentih ti povejo, hehhehe. No, zdej odvisno, kaj. Različni vzroki so, ne bi mogel zdej s prstom pokazat na ene, ne.

14. IMAŠ VELIKO STRANK, KI PRIDEJO SAMO ZARADI TEGA, KER JE TATU V TRENDU?

Ja lej, odvisno zdej, kdo si, ne. Kitajska črka al pa metulček, ne, tukaj ja bi reku. Ostali pa mislm, da ne. Bi reku v dvajsetih procentih, da je trend, ja. Drgač pa ne, še posebej tisti, ki si dajo velike stvari tetovirat. Na primer, če si nekdo da tetovirat čez celo roko, se mi ne zdi trend, ne. Bolš je nardit nekaj ogromnega.

15. SI IMEL KAKŠNO STRANKO, KI SE JE DALA TETOVIRAT, KER BI RADA IZRAZILA NEKO VRSTO PRIPADNOSTI, KOMURKOLI.

Ja, mam par skinov, ja. Oni majo na primer bol take, recimo pripadnostne tatuje.

16. KAJ PA RAVNO OBRATNO? STRANKE, KI ŽELIJO POUDARITI SVOJO INDIVIDUALNOST?

Ja, po moje je že to, da se daš tetovirat, izražanje individualnosti. V bistvu sploh ni važno, kaj se daš tetovirat. Že samo tetoviranje. Ma, kaj jst vem, ne bi mogu rečt, res mam velik strank in vsaka ma svojo zgodbo.

17. SI ŽE KDAJ ZAVRNIL KAKŠNO STRANKO?

Sem. Ker nisem bil sposoben tistga nardit, kr je hotu. Pa mladoletnikov ne tetoviram, razen če prideta zraven oba starša, pa to podpišemo. Pa tem tamalim, k so osemnajst, pa hočjo kaj tazga ruknjenga nardit, zmeraj razložim, da to ni hec, da je to za vedno in da bo enkrat treba tud službo dobit, da si ne dajo zdej lih nekaj, kar jim bo čez par let žal.

18. BI LAHKO IZPOSTAVIL TRENUTNO MOTIVE, KI SO PRI STRANKAH NAJBOLJ ZAŽELENI?

Ja, definitivno old school in kitajske črke, hhehehehh. Drgač pa osemdeset procentov je unikatov. Na primer, saj po svetu je na milijarde tetoviranih lobanj, ampak točno tak tip, tako narejena, senčena je pa sam ena in to tale, ne. Zdaj noben drug na svetu ga nima, ne, ker sem si ga pač zamislu in po svoje interpretirau in naredu.

19. KAJ PA TIPIČNI PREDELI TELESA ZA TETOVIRANJE?

Ja za punce je še vedno nad ritjo, lopatice in recimo meča. Medtem ko fantje večina roke.

20. MI LAHKO ZAUPAŠ ŠE KAJ O SVOJIH TATUJIH?

Moji vzroki za tatuje so samo zato, ker je to zabavno. Jst nimam nobenga, k bi neki pomenu. Men sm zato, ker mi je lepo, pa ne rab met noben pomen. Men moji tatuji nimajo nikakršenga pomena. Razen tega na riti, k mi ga je moja žena nardila, zdaj pač zajebancija. To je to, zajebancija, nič družga. Mam klele pod lahtjo prašiča tetoviranga, pol mam podpis od žene na riti, pa osat na nogi, pol pa še odzad na nogi mam še črko. To sem si pa sam naredu, da sem vidu, kako to zgleda, uglavnem boli to, hehheeh. Je pa unikat, heheheh, v glavnem vse na svetu je že, sm variacije obstajajo.